

Grupa Kapitałowa RAFAKO

GRUPA PBG

**ŚRÓDROCZNE SKRÓCONE
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE**

**za okres 9 miesięcy zakończony
30 września 2019 roku**

29 listopada 2019 roku

Spis treści

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	1
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	2
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	3
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	4
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	5
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	6
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	7
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	8
DODATKOWE NOTY OBJAŚNIAJĄCE	9
1. Informacje ogólne	9
2. Podstawa sporządzenia śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	9
3. Istotne zasady (polityka) rachunkowości	10
3.1. Nowy MSSF 16 „Leasing”	11
3.2. Korekta prezentacji kosztów sprzedanych towarów i materiałów oraz kosztów działalności badawczej	11
3.3. Nowa KIMSF 23 „Niepewność co do traktowania podatkowego dochodu”	12
4. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach	12
4.1. Profesjonalny osąd	12
4.2. Niepewność szacunków	13
5. Waluta pomiaru i waluta sprawozdań finansowych	13
6. Zmiana szacunków	13
7. Zakres skonsolidowanego sprawozdania finansowego	13
8. Zmiany w strukturze Grupy Kapitałowej	15
9. Sezonowość lub cykliczność działalności Grupy	15
10. Aktywa i zobowiązania z tytułu umów	15
11. Rodzaj i kwoty pozycji w znaczący sposób wpływających na aktywa, zobowiązania, kapitał, wynik finansowy oraz przepływy środków pieniężnych	20
11.1. Przychody ze sprzedaży i segmenty operacyjne	20
11.1.1. Przychody ze sprzedaży produktów i usług	20
11.1.2. Przychody ze sprzedaży materiałów	21
11.1.3. Geograficzne obszary działalności	21
11.1.4. Segmenty operacyjne	22
11.2. Koszty sprzedaży, przychody i koszty operacyjne oraz finansowe	25
11.3. Podatek dochodowy	26
11.4. Istotne pozycje wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	28
11.5. Wartość firmy oraz wartości niematerialne	29
11.6. Rzeczowe aktywa trwałe	30
11.7. Nabycie i sprzedaż składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	32
11.8. Aktywa z tytułu prawa do użytkowania	32
11.9. Pozostałe należności długoterminowe	34
11.10. Akcje/udziały w pozostałych jednostkach	34
11.11. Aktywa finansowe długoterminowe	34
11.11.1. Obligacje	35
11.12. Zapasy	36
11.13. Pozostałe aktywa finansowe krótkoterminowe	36
11.14. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	36
11.15. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności krótkoterminowe	37
11.16. Rozliczenia międzyokresowe krótkoterminowe	38
11.17. Udzielone pożyczki	39
11.18. Odpisy aktualizujące wartość skonsolidowanych aktywów	40
11.19. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Grupy	42
11.19.1. Zabezpieczenia ustanowione na środkach trwałych	42
11.19.2. Zabezpieczenia ustanowione na wartościach niematerialnych	42
11.19.3. Zabezpieczenia ustanowione na akcjach/udziałach	42
11.19.4. Zabezpieczenia ustanowione na zapasach	43
11.19.5. Zabezpieczenia ustanowione na należnościach handlowych	43
11.20. Kapitał podstawowy	43
11.21. Wartość nominalna akcji	43
11.22. Prawa akcjonariuszy	43
11.23. Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	43
11.24. Zysk/(strata) przypadający na jedną akcję	44

11.25. Pozostałe zobowiązania długoterminowe	44
11.26. Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych - długoterminowe.....	44
11.27. Świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia oraz inne świadczenia	45
11.28. Pozostałe rezerwy długoterminowe	45
11.29. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania krótkoterminowe	45
11.30. Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych krótkoterminowe	46
11.31. Pozostałe rezerwy krótkoterminowe	46
12. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym	46
13. Instrumenty finansowe	47
14. Instrumenty pochodne	48
15. Kredyty i pożyczki.....	49
16. Zarządzanie kapitałem	51
17. Zmiana stanu rezerw, zobowiązań i rozliczeń międzyokresowych wykazanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej.....	52
18. Emisja, wykup i spłata dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych	53
19. Wypłacone lub zadeklarowane dywidendy	53
20. Zobowiązania inwestycyjne	53
21. Zmiany pozycji pozabilansowych, informacje o udzieleniu przez Grupę poręczeń kredytu, pożyczki lub udzieleniu gwarancji.....	53
22. Sprawy sporne, postępowania sądowe	54
23. Informacje o Zarządzie i Radzie Nadzorczej jednostki dominującej	55
24. Transakcje z udziałem członków Zarządu i Rady Nadzorczej	56
25. Transakcje z podmiotami powiązаныmi	56
26. Stanowisko Zarządu odnośnie możliwości zrealizowania wcześniej publikowanych prognoz	57
27. Zwięzły opis istotnych dokonań lub niepowodzeń Spółki w trzecim kwartale 2019 roku	57
28. Akcjonariusze posiadający co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na WZ RAFAKO S.A., jednostki dominującej na dzień przekazania niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	58
29. Zestawienie zmian w stanie posiadania akcji RAFAKO S.A. lub uprawnień do nich (opcji) przez osoby zarządzające i nadzorujące jednostek należących do Grupy Kapitałowej objętych konsolidacją, zgodnie z posiadanymi przez RAFAKO S.A. informacjami, w okresie od przekazania poprzedniego sprawozdania finansowego.....	59
30. Czynniki mające istotny wpływ na wyniki do uzyskania w czwartym kwartale 2019 roku	59
31. Wybrane dane finansowe przeliczone na EUR.....	59
32. Wynagrodzenia członków Zarządu i Rady Nadzorczej jednostki dominującej oraz spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej.....	61
33. Portfel zamówień	62
34. Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego	62
35. Zatwierdzenie do publikacji	63

Załącznik:

1. Śródroczne skrócone sprawozdanie finansowe RAFAKO S.A. za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku

	Nota	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018	Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2019	Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2018
Działalność kontynuowana					
Przychody ze sprzedaży	11.1	817 744	883 216	298 575	259 085
Przychody ze sprzedaży produktów i usług		817 164	881 516	298 422	258 168
Przychody ze sprzedaży materiałów		580	1 700	153	917
<hr/>					
Koszty sprzedanych produktów i usług	11.2	(961 433)	(790 415)	(305 531)	(233 372)
Koszty sprzedanych materiałów		(3 416)	(1 116)	(2 865)	(361)
<hr/>					
Zysk/(strata) brutto ze sprzedaży		(147 105)	91 685	(9 821)	25 352
Pozostałe przychody operacyjne	11.2	3 232	11 356	1 246	3 211
Koszty sprzedaży	11.2	(17 038)	(18 570)	(4 687)	(5 719)
Koszty ogólnego zarządu	11.2	(37 659)	(38 804)	(11 231)	(12 247)
Pozostałe koszty operacyjne	11.2	(8 525)	(5 689)	(4 143)	(160)
Koszty badań i rozwoju	11.2	(6 928)	(6 547)	(1 650)	(2 623)
<hr/>					
Zysk/(strata) z działalności operacyjnej		(214 023)	33 431	(30 286)	7 814
Przychody finansowe	11.2	5 286	6 229	127	604
Koszty finansowe	11.2	(5 440)	(4 165)	(451)	(1 651)
<hr/>					
Zysk /(strata) brutto		(214 177)	35 495	(30 610)	6 767
Podatek dochodowy	11.3	14 648	(14 248)	5 836	(5)
<hr/>					
Zysk/(strata) netto z działalności kontynuowanej		(199 529)	21 247	(24 774)	6 762

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku

Nota	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018	Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2019	Okres 3 miesięcy zakończony 30 września 2018
Inne całkowite dochody za okres	(228)	(1 519)	222	(1 023)
<i>pozycje podlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych</i>				
Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej	(22)	(369)	17	(244)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej przypadające na udziały niekontrolujące	8	8	9	(5)
Inne całkowite dochody netto podlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych	(14)	(361)	26	(249)
<i>pozycje niepodlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych</i>				
Inne całkowite dochody wynikające z zysków/(strat) aktuarialnych	(264)	(1 429)	242	(955)
Podatek dochodowy dotyczący innych całkowitych dochodów	11.3 50	271	(46)	181
Inne całkowite dochody netto niepodlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych	(214)	(1 158)	196	(774)
Całkowity dochód za okres	(199 757)	19 728	(24 552)	5 739
Wynik netto przypadający:	(199 529)	21 247	(24 774)	6 762
Akcjonariuszom jednostki dominującej	11.24 (199 255)	21 671	(24 670)	7 028
Akcjonariuszom niekontrolującym	(274)	(424)	(104)	(266)
Całkowity dochód przypadający:	(199 757)	19 728	(24 552)	5 739
Dochody całkowite akcjonariuszy jednostki dominującej	(199 490)	20 144	(24 455)	6 010
Dochody całkowite udziałów niekontrolujących	(267)	(416)	(97)	(271)
Średnia ważona liczba akcji	127 431 998	127 431 998	127 431 998	127 431 998
Podstawowy/rozwodniony zysk/(strata) na jedną akcję w złotych	11.24 (1,57)	0,17	(0,19)	0,05

Racibórz, dnia 29 listopada 2019 roku

Paweł Jarczewski	Agnieszka Wasilewska-Semail	Jerzy Ciechanowski	Jerzy Karney	Jolanta Markowicz
Prezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	p.o. Członka Zarządu	Główny Księgowy

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 30 września 2019 roku

	Nota	30 września 2019	31 grudnia 2018	30 września 2018
AKTYWA				
Aktywa trwałe (długoterminowe)				
Rzeczowe aktywa trwałe	11.6	147 433	161 250	163 895
Wartość firmy	11.5	9 166	9 166	9 166
Wartości niematerialne	11.5	7 011	8 007	8 046
Aktywa z tytułu prawa do użytkowania	11.8	17 131	–	–
Pozostałe należności długoterminowe	11.9	47 341	40 396	39 841
Akcje i udziały	11.10	1 489	1 388	1 358
Aktywa finansowe długoterminowe	11.11	–	14 066	16 318
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	11.3	57 737	42 006	34 473
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe		5 653	5 743	9 825
		292 961	282 022	282 922
Aktywa obrotowe (krótkoterminowe)				
Zapasy	11.12	32 997	34 153	27 538
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności krótkoterminowe	11.15	373 571	532 543	371 001
Aktywa z tytułu umów	10	453 709	381 352	369 280
Należności z tytułu podatku dochodowego		208	184	190
Pozostałe aktywa finansowe krótkoterminowe	11.13	24 810	7 608	5 465
Udzielone pożyczki krótkoterminowe		10 813	11 351	11 697
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	11.14	77 423	88 692	123 845
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	11.16	17 221	19 441	14 408
		990 752	1 075 324	923 424
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży		110	175	88
SUMA AKTYWÓW		1 283 823	1 357 521	1 206 434

Racibórz, dnia 29 listopada 2019 roku

Paweł Jarczewski	Agnieszka Wasilewska-Semail	Jerzy Ciechanowski	Jerzy Karney	Jolanta Markowicz
Prezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	p.o. Członka Zarządu	Główny Księgowy

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 30 września 2019 roku

	Nota	30 września 2019	31 grudnia 2018	30 września 2018
PASYWA				
Kapitał własny				
Kapitał podstawowy	11.20	254 864	254 864	254 864
Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	11.23	165 119	165 119	165 119
Kapitał zapasowy		215 219	191 580	189 431
Różnice kursowe z przeliczenia oddziału zagranicznego		(95)	(73)	(804)
Zyski zatrzymane/Niepokryte straty, w tym:		(245 464)	(22 675)	(30 135)
zyski/(straty) z lat ubiegłych		(46 209)	(56 260)	(51 806)
zysk/(strata) netto bieżącego okresu		(199 255)	33 585	21 671
		<u>389 643</u>	<u>588 815</u>	<u>578 475</u>
Kapitał udziałowców niekontrolujących		<u>8 254</u>	<u>8 520</u>	<u>8 211</u>
		<u>397 897</u>	<u>597 335</u>	<u>586 686</u>
Zobowiązania długoterminowe				
Kredyty bankowe i pożyczki		33	61	70
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	11.8	9 620	2 546	2 108
Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych	11.26, 11.27	22 788	23 604	21 216
Pozostałe zobowiązania długoterminowe	11.25	15 731	12 940	24 359
Pozostałe rezerwy długoterminowe	11.28	33 644	30 228	32 318
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego		3	152	220
		<u>81 819</u>	<u>69 531</u>	<u>80 291</u>
Zobowiązania krótkoterminowe				
Bieżąca część oprocentowanych kredytów bankowych i pożyczek	15	120 716	103 507	111 669
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego		4 342	2 306	2 331
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania krótkoterminowe	11.29	343 571	342 508	345 369
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		110	1 365	579
Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych	11.30, 11.27	28 001	30 209	31 089
Zobowiązania z tytułu umów	10	256 234	173 499	18 469
Pozostałe rezerwy krótkoterminowe	11.31	24 929	15 151	9 564
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe		25 925	21 063	19 612
Dotacje		279	1 047	775
		<u>804 107</u>	<u>690 655</u>	<u>539 457</u>
Zobowiązania razem		<u>885 926</u>	<u>760 186</u>	<u>619 748</u>
SUMA PASYWÓW		<u>1 283 823</u>	<u>1 357 521</u>	<u>1 206 434</u>

Racibórz, dnia 29 listopada 2019 roku

Paweł Jarczewski	Agnieszka Wasilewska-Semail	Jerzy Ciechanowski	Jerzy Karney	Jolanta Markowicz
Prezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	p.o. Członka Zarządu	Główny Księgowy

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku

	Nota	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej				
Zysk/(strata) brutto		(214 177)	43 176	35 495
Korekty o pozycje:		194 319	(134 356)	(100 494)
Amortyzacja		13 314	14 825	10 984
(Zyski)/straty z tytułu różnic kursowych		(33)	36	2
Odsetki i dywidendy, netto		3 051	3 822	2 721
(Zysk)/strata na działalności inwestycyjnej		(2 658)	(4 088)	(4 000)
Zwiększenie/ (zmniejszenie) stanu zobowiązań/aktywów z tytułu wyceny instrumentów pochodnych		–	479	479
(Zwiększenie)/ zmniejszenie stanu należności	11.4	151 724	(47 335)	114 540
(Zwiększenie)/ zmniejszenie stanu zapasów		1 156	(5 330)	1 285
Zwiększenie/ (zmniejszenie) stanu zobowiązań i rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych z wyjątkiem kredytów i pożyczek	11.4	771	(79 341)	(88 181)
Zmiana stanu rezerw i rozliczeń międzyokresowych	11.4	18 710	(9 061)	(20 030)
Zmiana stanu aktywów i zobowiązań z tytułu umów	11.4	10 377	607	(110 384)
Podatek dochodowy (zapłacony)/otrzymany		(2 461)	(9 332)	(7 561)
Pozostałe		368	362	(349)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		(19 858)	(91 180)	(64 999)
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej				
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych		1 663	1 771	1 225
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	11.4	(544)	(1 812)	(1 332)
Wpływy z tytułu posiadanych dłużnych papierów wartościowych		–	4 139	–
Sprzedaż aktywów finansowych		–	–	4 139
Nabycie aktywów finansowych		(148)	(1 209)	(1 209)
Otrzymane spłaty pożyczek udzielonych		–	10 000	10 150
Udzielenie pożyczek		–	(11 500)	(11 500)
Odsetki od udzielonych pożyczek		214	–	140
Dywidendy i odsetki otrzymane		2	3	10
Pozostałe		–	504	(2)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		1 187	1 896	1 621

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku

	Nota	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej				
Spłata zobowiązań z tytułu leasingu finansowego		(5 922)	(3 534)	(2 771)
Wpływy z tytułu zaciągnięcia pożyczek/kredytów	11.4	26 008	5 819	13 884
Spłata pożyczek/kredytów		(8 280)	(1 384)	(877)
Odsetki zapłacone		(2 601)	(3 145)	(2 290)
Prowizje bankowe		(1 040)	(1 131)	(1 111)
Pozostałe		(759)	766	519
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		7 406	(2 609)	7 354
Zwiększenie (zmniejszenie) netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów				
		(11 265)	(91 893)	(56 024)
Różnice kursowe netto		(4)	294	(422)
Środki pieniężne na początek okresu	11.14	88 692	180 291	180 291
Środki pieniężne na koniec okresu	11.14	77 423	88 692	123 845

Racibórz, dnia 29 listopada 2019 roku

Paweł Jarczewski	Agnieszka Wasilewska-Semail	Jerzy Ciechanowski	Jerzy Karney	Jolanta Markowicz
Prezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	p.o. Członka Zarządu	Główny Księgowy

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku

	<i>Kapitał podstawowy</i>	<i>Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej</i>	<i>Kapitał zapasowy</i>	<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej</i>	<i>Zyski zatrzymane/ Niepokryte straty</i>	<i>Razem</i>	<i>Udziały niekontrolujące</i>	<i>Kapitał własny ogółem</i>
Na 1 stycznia 2019 roku	254 864	165 119	191 580	(73)	(22 675)	588 815	8 520	597 335
Korekta bilansu otwarcia wynikająca z wdrożenia MSSF 16	-	-	-	-	318	318	-	318
Na 1 stycznia 2019 roku	254 864	165 119	191 580	(73)	(22 357)	589 133	8 520	597 653
Zysk/(strata) z działalności kontynuowanej	-	-	-	-	(199 255)	(199 255)	(274)	(199 529)
Inne całkowite dochody	-	-	-	(22)	(214)	(236)	8	(228)
Podział zysku z lat ubiegłych	-	-	23 639	-	(23 639)	-	-	-
Na 30 września 2019 roku	254 864	165 119	215 219	(95)	(245 464)	389 643	8 254	397 897
Na 1 stycznia 2018 roku	254 864	173 708	182 242	(433)	(8 756)	601 625	8 628	610 253
Korekta bilansu otwarcia wynikająca z wdrożenia nowych MSSF	-	-	-	-	(43 294)	(43 294)	-	(43 294)
Na 1 stycznia 2018 roku	254 864	173 708	182 242	(433)	(52 050)	558 331	8 628	566 959
Zysk/(strata) z działalności kontynuowanej	-	-	-	-	21 671	21 671	(424)	21 247
Inne całkowite dochody	-	-	-	(371)	(1 157)	(1 528)	8	(1 520)
Podział zysku z lat ubiegłych	-	(8 589)	7 189	-	1 400	-	-	-
Na 30 września 2018 roku	254 864	165 119	189 431	(804)	(30 135)	578 475	8 211	586 686

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku

	<i>Kapitał podstawowy</i>	<i>Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej</i>	<i>Kapitał zapasowy</i>	<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej</i>	<i>Zyski zatrzymane/ Niepokryte straty</i>	<i>Razem</i>	<i>Udziały niekontrolujące</i>	<i>Kapitał własny ogółem</i>
Na 1 stycznia 2018 roku	254 864	173 708	182 242	(433)	(8 756)	601 625	8 628	610 253
Korekta bilansu otwarcia wynikająca ze zmian polityki rachunkowości dot. rezerw na naprawy gwarancyjne	-	-	-	-	(9 959)	(9 959)	-	(9 959)
Korekta bilansu otwarcia wynikająca z wdrożenia nowych MSSF	-	-	-	-	(33 335)	(33 335)	-	(33 335)
Na 1 stycznia 2018 roku	254 864	173 708	182 242	(433)	(52 050)	558 331	8 628	566 959
Zysk/(strata) z działalności kontynuowanej	-	-	-	-	33 585	33 585	(117)	33 468
Inne całkowite dochody	-	-	-	360	(3 461)	(3 101)	9	(3 092)
Podział zysku z lat ubiegłych	-	(8 589)	9 338	-	(749)	-	-	-
Na 31 grudnia 2018 roku	254 864	165 119	191 580	(73)	(22 675)	588 815	8 520	597 335

Racibórz, dnia 29 listopada 2019 roku

Paweł Jarczewski	Agnieszka Wasilewska-Semail	Jerzy Ciechanowski	Jerzy Karney	Jolanta Markowicz
Prezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	p.o. Członka Zarządu	Główny Księgowy

DODATKOWE NOTY OBJAŚNIAJĄCE

1. Informacje ogólne

Grupa Kapitałowa RAFAKO („Grupa”, „Grupa Kapitałowa”) składa się z RAFAKO S.A. („jednostka dominująca”, „Spółka”) i jej spółek zależnych przedstawionych w nocie 7.

RAFAKO S.A. („Spółka”, „jednostka dominująca”) jest spółką akcyjną z siedzibą w Raciborzu, ul. Łąkowa 33, której akcje znajdują się w publicznym obrocie. Spółka została utworzona aktem notarialnym dnia 12 stycznia 1993 roku. W dniu 24 sierpnia 2001 roku została wpisana do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 34143 prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 270217865. Akcje jednostki dominującej są notowane na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych.

Siedziba jednostki dominującej mieści się w Raciborzu przy ul. Łąkowej 33. Siedziba Spółki jest jednocześnie jej podstawowym miejscem prowadzenia działalności.

Czas trwania działalności spółek Grupy Kapitałowej jest nieoznaczony.

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy obejmuje okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2019 roku oraz zawiera skonsolidowane dane porównawcze za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku. Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów obejmuje dane za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2019 roku oraz dane porównawcze za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2018 roku nie były badane, ale podlegały przeglądowi przez biegłego rewidenta.

Grupa Kapitałowa RAFAKO świadczy usługi generalnego wykonawstwa inwestycji dla branży ropy i gazu oraz energetyki, dla której oferuje własne rozwiązania technologiczne. Projektuje i produkuje kotły, w tym na parametry nadkrytyczne oraz urządzenia ochrony środowiska, w tym instalacje odsiarczania i odazotowania spalin.

Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd jednostki dominującej w dniu 29 listopada 2019 roku.

Śródroczny skonsolidowany wynik finansowy może nie odzwierciedlać w pełni możliwego do zrealizowania wyniku finansowego za rok obrotowy.

2. Podstawa sporządzenia śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowym Standardem Rachunkowości nr 34 „Śródroczna Sprawozdawczość Finansowa” zatwierdzonym przez UE („MSR 34”).

Dla pełniejszego zrozumienia sytuacji finansowej oraz majątkowej Grupy zamieszczono dodatkowo jako dane za okresy porównywalne skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 30 września 2018 roku oraz skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów, skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym, skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za 2018 rok, pomimo braku takich wymogów w MSR 34.

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe nie zawiera wszystkich informacji, które ujawniane są w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym zgodnie z MSSF. Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe należy czytać łącznie ze skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy za rok 2018.

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej RAFAKO zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, zmodyfikowaną dla instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej.

Walutą sprawozdawczą niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski, a wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej).

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone przy założeniu kontynuacji działalności gospodarczej przez spółki Grupy w okresie co najmniej 12 miesięcy po dniu bilansowym.

Najistotniejszym czynnikiem mającym wpływ na kontynuację działalności Grupy Kapitałowej RAFAKO jest sytuacja finansowa jednostki dominującej. Kluczową kwestią z perspektywy możliwości kontynuowania działalności przez Grupę jest utrzymanie płynności finansowej oraz zapewnienie odpowiedniego portfela zamówień (w tym przede wszystkim zapewnienie wystarczających źródeł ich finansowania).

Oszacowany przez jednostkę dominującą istotny wzrost kosztów realizacji kluczowych kontraktów stanowi istotne ryzyko dla możliwości kontynuowania działalności przez RAFAKO S.A. Podjęte negocjacje z kluczowymi klientami jednostki dominującej dotyczące zwiększenia wartości przedmiotowych kontraktów w ocenie Zarządu pozwolą ograniczyć to ryzyko.

Kluczowym czynnikiem, który może wpłynąć na możliwość kontynuowania działalności oraz pozyskania nowych kontraktów jest zapewnienie dostępu do finansowania zewnętrznego. W ramach tych działań, w czerwcu 2019 roku, jednostka dominująca podpisała z PKO BP S.A. aneks do umowy limitu kredytowego wielocelowego zapewniający RAFAKO S.A. korzystanie do końca czerwca 2020 roku z instrumentów kredytowych i gwarancyjnych o łącznej wartości 200 milionów złotych. Ponadto, od początku bieżącego roku do dnia publikacji niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostka dominująca pozyskała nowe bankowe i ubezpieczeniowe limity gwarancyjne w wysokości ponad 100 milionów złotych od mBank S.A., Alior Bank S.A., AXA, UNIQA i KUKE. Obecny poziom udostępnionych RAFAKO S.A. linii kredytowych i gwarancyjnych jest na bieżąco wykorzystywany, a RAFAKO S.A. w związku z planami rozbudowy portfela zamówień, ubiega się o dodatkowe limity gwarancyjne i kredytowe.

Struktura aktualnego portfela zamówień Grupy charakteryzuje się zapotrzebowaniem na kapitał obrotowy, w tym pochodzący ze środków własnych. Uwolnienie zaangażowanych środków będzie następowało stopniowo wraz z postępem prac na kontraktach i osiągnięciu kolejnych kamieni milowych, tj. po wykonaniu określonego zakresu prac, zgodnie z obowiązującymi zapisami i harmonogramami rzeczowo-finansowymi. Środki te w dalszej kolejności, będą mogły zostać wykorzystane jako dodatkowe zabezpieczenie zapotrzebowania na kapitał obrotowy na nowo pozyskanych projektach.

Na koniec września 2019 roku wartość portfela zamówień Grupy wyniosła 3.037 mln złotych (w porównaniu do 3.160 mln złotych na koniec września 2018 roku). W ramach realizacji zakładanej strategii od początku 2019 roku do dnia publikacji niniejszego sprawozdania finansowego Grupa pozyskała nowe kontrakty o wartości 984 mln złotych, z czego 689 mln złotych w obszarze energetyki, 175 mln złotych w obszarze ropy naftowej i gazu ziemnego (to jest w nowym strategicznym obszarze działalności) oraz 120 mln złotych w obszarze budownictwa. Do najważniejszych kontraktów pozyskanych w 2019 roku zaliczyć można m.in. kontrakt na budowę bloku energetycznego opalanego gazem koksowniczym w JSW KOKS S.A. Oddział KKZ – Koksownia Radlin o wartości 289 mln złotych netto (tj. 355,5 mln złotych brutto), kontrakt na wykonanie kompleksowej modernizacji Instalacji Odsiarczania Spalin na blokach nr 8-12 w PGE GiEK S.A. Oddział Elektrownia Bełchatów o wartości 244,9 mln złotych netto (tj. 301,3 mln złotych brutto), kontrakt na budowę Tłoczni Gazu Kędzierzyn podpisany w konsorcjum z PBG S.A. o wartości 168,7 mln złotych netto (tj. 207,5 mln złotych brutto), z czego udział Grupy wynosi 95% oraz kontrakt na budowę siedziby Muzeum „Pamięć i Tożsamość” im. św. Jana Pawła II w Toruniu o wartości 117,7 mln złotych netto (tj. 144,7 mln złotych brutto). Grupa dokłada wszelkich starań, aby wartość kontraktów znajdujących się w portfelu zamówień, pozwalała na zabezpieczenie przychodów niezbędnych do pokrycia kosztów działalności operacyjnej oraz wygenerowania dodatniego wyniku finansowego w perspektywie długoterminowej, w tym również po zakończeniu realizacji kontraktu na budowę bloku energetycznego 910 MW w Jaworznie. Zgodnie z przyjętymi kierunkami rozwoju Grupa aktywnie uczestniczy w postępowaniach przetargowych i spodziewa się pozyskania kolejnych istotnych kontraktów.

3. Istotne zasady (polityka) rachunkowości

Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadami rachunkowości, które zostały zaprezentowane w ostatnim skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku, za wyjątkiem zmian wynikających z zastosowania MSSF 16 „Leasing” obowiązującego od dnia 1 stycznia 2019 roku. Zmiany te zostały opisane w nocie 3.1. Porównywalność danych finansowych za okres od 1 stycznia 2019 do 30 września 2019 roku została zaburzona z uwagi na retrospektywne zastosowanie od dnia 1 stycznia 2019 roku standardu MSSF 16 przy jednoczesnym braku przekształcenia danych porównawczych, zgodnie z dopuszczonymi przez standard rozwiązaniami praktycznymi w ramach przepisów przejściowych.

3.1. Nowy MSSF 16 „Leasing”

Nowy standard zastępuje MSR 17 i kilka interpretacji. Poza zmianą definicji leasingu wprowadza znaczne zmiany w rachunkowości leasingobiorców: standard wymaga ujęcia w bilansie dla każdej umowy leasingowej wartości „prawa do użytkowania” i analogicznego zobowiązania finansowego. Prawo do użytkowania jest następnie amortyzowane, natomiast zobowiązanie wyceniane w zamortyzowanym koszcie. W określonych sytuacjach wskazanych w standardzie zobowiązanie z tytułu leasingu podlega aktualizacji wyceny, której skutki co do zasady ujmowane są jako korekta wartości prawa do użytkowania.

Przewidziano uproszczenia dla umów krótkoterminowych (do 12 miesięcy) i umów o użytkowanie aktywów o niskiej wartości, które Grupa przyjęła w swoich zasadach rachunkowości. Uproszczenie to polega na nieujmowaniu zobowiązania z tytułu leasingu w odniesieniu do tych umów.

Podejście księgowe do leasingów od strony leasingodawcy jest zbliżone do zasad określonych w dotychczasowym MSR 17.

Nowy standard miał istotny wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy. Na koniec 2018 roku Grupa była leasingobiorcą w 56 umowach leasingu operacyjnego, najmu i dzierżawy zawartych na okresy od 1 do 2 lat, na podstawie których przysługuje jej prawo do użytkowania nieruchomości i instalacji technicznych.

Ponadto Grupa posiada prawo użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej, które na dzień 31 grudnia 2018 roku traktowane było na równi z prawem własności i które spełnia zawartą w MSSF 16 definicję leasingu.

Grupa wdrożyła MSSF 16 przy zastosowaniu zmodyfikowanej metody retrospektywnej, tj. bez przekształcania danych porównawczych, z ujęciem łącznego efektu pierwszego zastosowania standardu jako korekty bilansu otwarcia zysków zatrzymanych w dniu pierwszego zastosowania.

Ponadto Grupa zastosowała następujące dopuszczone przez standard rozwiązania praktyczne:

- wartość prawa do korzystania z tytułu wszystkich umów sklasyfikowanych uprzednio przez Grupę jako leasing operacyjny zgodnie z MSR 17 na dzień pierwszego zastosowania MSSF 16 została ustalona w kwocie zobowiązania z tytułu leasingu skorygowanego o opłaty i przedpłaty ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej bezpośrednio sprzed dnia pierwszego zastosowania,
- umowy, których okres leasingu kończy się w 2019 roku, Grupa ujmuje jako koszty metodą liniową w okresie leasingu.

Ze względu na skorzystanie z uproszczeń Grupa wykorzystwała MSR 36 na dzień pierwszego zastosowania MSSF 16 w celu oceny konieczności ujęcia odpisów aktualizujących wartość aktywów z tytułu prawa do użytkowania. Przeprowadzona analiza nie wskazała takiej konieczności.

Dla umów sklasyfikowanych na 31 grudnia 2018 roku jako leasingi finansowe zgodnie z MSR 17, wartość prawa do użytkowania została określona w kwocie równej wartości aktywów podlegających leasingowi według MSR 17. Wartość zobowiązania z tytułu leasingu na dzień pierwszego zastosowania jest równa kwocie zobowiązania z tytułu leasingu finansowego zgodnie z MSR 17.

W związku z zastosowaniem MSSF 16 Grupa rozpoznała na dzień pierwszego zastosowania prawa do korzystania w kwocie 14 258 tysięcy złotych. Prawa z tytułu korzystania zaprezentowane zostały w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Aktywa z tytułu prawa do użytkowania”, natomiast zobowiązania leasingowe w pozycji „Zobowiązania z tytułu leasingu” w podziale na część krótkoterminową i długoterminową.

Grupa oszacowała, że łączny efekt pierwszego zastosowania standardu na zyski zatrzymane na dzień pierwszego zastosowania wyniesie 318 tysięcy złotych.

3.2. Korekta prezentacji kosztów sprzedanych towarów i materiałów oraz kosztów działalności badawczej

W 2018 roku Grupa dokonała zmiany prezentacji kosztów sprzedanych towarów i materiałów oraz kosztów działalności badawczej, które do tej pory prezentowane były w pozycji „Koszty sprzedanych produktów i usług”. Dotychczasowa prezentacja została zmieniona na prezentację tych kosztów w odrębnych pozycjach sprawozdania z całkowitych dochodów. W ocenie Grupy, dokonana korekta przyczyni się do zwiększenia przejrzystości danych i ułatwi ich analizę uczestnikom rynku.

Porównywalne dane finansowe w pozycjach sprawozdania z całkowitych dochodów za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018 roku, których prezentacja uległa zmianie w porównaniu do danych przedstawionych w śródrocznym skróconym sprawozdaniu finansowym za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku, zostały skorygowane w zaprezentowany poniżej sposób:

	<i>Koszty sprzedanych produktów i usług</i>	<i>Koszty prac badawczych</i>
Przed korektą	796 962	–
Korekta prezentacji kosztu sprzedanych towarów i materiałów		–
Koszty prac badawczych	(6 547)	6 547
Po korekcie	790 415	6 547

3.3. Nowa KIMSF 23 „Niepewność co do traktowania podatkowego dochodu”

Interpretacja do MSR 12 „Podatek dochodowy” rozstrzyga podejście do sytuacji, gdy interpretacja przepisów ws. podatku dochodowego nie jest jednoznaczna i nie można definitywnie przyjąć, jakie rozwiązanie zostanie zaakceptowane przez organy podatkowe, w tym sądy. Kierownictwo powinno w pierwszej kolejności ocenić, czy jego interpretacja zostanie prawdopodobnie zaakceptowana przez organy podatkowe. Jeśli tak, należy przyjąć do sporządzania sprawozdania finansowego taką interpretację. Jeśli nie, należy uwzględnić niepewność kwot związanych z podatkiem dochodowym metodą wartości najbardziej prawdopodobnej lub wartości oczekiwanej. Jednostka powinna ocenić ewentualne zmiany faktów i okoliczności wpływające na ustaloną wartość. Jeśli wartość podlega korekcie, traktuje się ją jako zmianę szacunku zgodnie z MSR 8. Nowa interpretacja nie ma istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

4. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach

4.1. Profesjonalny osąd

Sporządzenie śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy wymaga od Zarządu jednostki dominującej osądów, szacunków oraz założeń, które mają wpływ na prezentowane przychody, koszty, aktywa i zobowiązania i powiązane z nimi noty oraz ujawnienia dotyczące zobowiązań warunkowych. Niepewność co do tych założeń i szacunków może spowodować istotne korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w przyszłości, ponieważ faktycznie zrealizowane wartości mogą różnić się od szacowanych przez Zarząd.

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości Zarząd jednostki dominującej dokonał następujących osądów, które mają największy wpływ na przedstawiane wartości bilansowe aktywów i zobowiązań.

Klasyfikacja umów leasingu, w których Grupa występuje jako leasingobiorca

Grupa uznaje umowę za umowę leasingu, jeżeli na jej mocy jednostce jest przekazywane prawo do kontroli użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów na dany okres w zamian za wynagrodzenie. Grupa, wyceniając wartość aktywów w użytkowaniu oraz zobowiązań z tytułu leasingu, dokonuje oceny prawdopodobieństwa skorzystania z opcji przedłużenia lub wypowiedzenia umowy leasingu, prawdopodobieństwa skorzystania z opcji wykupu przedmiotu leasingu oraz szacunków pozostałych kosztów związanych z zakończeniem umowy leasingu.

Identyfikacja wbudowanych instrumentów pochodnych

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego kierownictwo Spółek dokonuje oceny, czy w ramach podpisanych umów występują cechy ekonomiczne i ryzyko właściwe dla wbudowanego instrumentu pochodnego w walucie obcej, które byłyby ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykiem właściwym dla umowy zasadniczej (głównego kontraktu).

Umowy konsorcjalne

Każdorazowo, po podpisaniu umowy o usługę realizowanej w ramach konsorcjum, Spółki dokonują oceny charakteru umowy w celu określenia sposobu ujmowania przychodów i kosztów kontraktowych.

4.2. Niepewność szacunków

Przy sporządzaniu śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Zarząd jednostki dominującej kieruje się osądem przy dokonywaniu licznych szacunków i założeń, które mają wpływ na stosowane zasady rachunkowości oraz prezentowane wartości aktywów, zobowiązań, przychodów oraz kosztów. Faktycznie zrealizowane wartości mogą różnić się od szacowanych przez Zarząd.

Informacje o szacunkach i założeniach, które są znaczące dla skonsolidowanego sprawozdania finansowego, zostały zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za 2018 rok. Ponadto Grupa zaprezentowała w niniejszym skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wpływ dokonanych założeń Zarządu na szacunek odpisów aktualizujących (patrz nota nr 11.18), przychodów z umów z klientami (patrz nota nr 10) oraz rezerw (patrz nota nr 17).

5. Waluta pomiaru i waluta sprawozdań finansowych

Walutą pomiaru i walutą sprawozdawczą niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski.

Kursy walutowe przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

	30 września 2019	31 grudnia 2018	30 września 2018
USD	4,0000	3,7597	3,6519
EUR	4,3736	4,3000	4,3091
GBP	4,9313	4,7895	4,8842
CHF	4,0278	3,8166	3,7619
SEK	0,4077	0,4201	0,4492
TRY	0,7081	0,7108	1,0269

6. Zmiana szacunków

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku oraz na dzień 30 września 2019 roku miały miejsca zmiany szacunków dotyczące istotnych projektów realizowanych przez Grupę, co zostało szerzej opisane w notce 10.

W wyniku wzrostu kosztów realizacji kluczowych kontraktów jednostka dominująca zdecydowała się zaktualizować prognozy finansowe. W wyniku tych aktualizacji zidentyfikowała przesłanki mogące wpływać na utratę wartości aktywów.

W związku z faktem, że jednostka dominująca spodziewa się poprawy wyników finansowych będących efektem prowadzonych negocjacji z kluczowymi klientami Grupy, Zarząd będzie na bieżąco monitorował prognozy i zgodnie z zasadami rachunkowości, na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz stosowaną przez Grupę praktyką przeprowadzi test na utratę wartości w celu zweryfikowania konieczności dokonania odpisu aktualizującego wartość aktywów jednostki dominującej.

7. Zakres skonsolidowanego sprawozdania finansowego

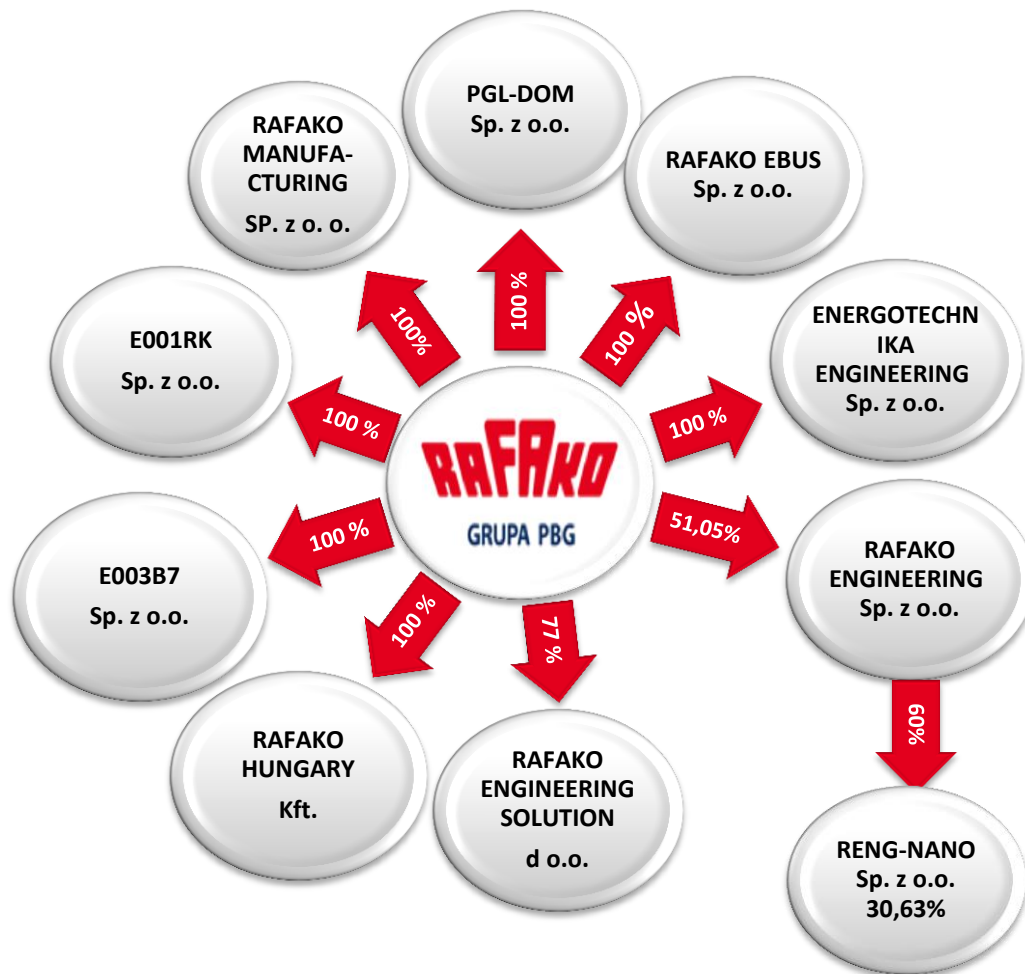
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie RAFAKO S.A. oraz sprawozdania finansowe jej jednostek zależnych.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy co sprawozdanie jednostki dominującej, przy wykorzystaniu spójnych zasad rachunkowości. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest sporządzane zgodnie z MSR 27/MSSF 10 Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe.

W dniu 30 września 2019 roku Grupa Kapitałowa RAFAKO składała się z jednostki dominującej i dziecięciu jednostek zależnych działających w branży energetycznej, usługowej i handlowej.

Na dzień 30 września 2019 roku konsolidacją sprawozdań finansowych objęto następujące spółki („Spółki”, „Spółki Grupy”, „Spółki Grupy Kapitałowej”):

Wykaz jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej RAFAKO objętych konsolidacją sprawozdań finansowych

Nazwa i siedziba jednostki	Podstawowy przedmiot działalności (według PKD)	Właściwy sąd prowadzący rejestr oraz nr KRS	Zastosowana metoda konsolidacji
RAFAKO S.A. Racibórz	Produkcja generatorów pary z wyjątkiem kotłów do centralnego ogrzewania gorącą wodą	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 34143	-
PGL – DOM Sp. z o.o. Racibórz	Obsługa nieruchomości na własny rachunek	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 58201	pełna
RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o. Racibórz	Działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 287033	pełna
ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o. Gliwice	Działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 417946	pełna
RAFAKO ENGINEERING SOLUTION d.o.o. Belgrad	Działalność w zakresie projektowania technologicznego łącznie z doradztwem i sprawowaniem nadzoru dla budownictwa, przemysłu i ochrony środowiska	Agencja ds. Rejestrów Gospodarczych Republiki Serbii 20320524	pełna
RAFAKO Hungary Kft. Budapeszt	Montaż urządzeń w przemyśle energetycznym i chemicznym	Stołeczny Sąd Rejestrowy w Budapeszcie	pełna

Nazwa i siedziba jednostki	Podstawowy przedmiot działalności (według PKD)	Właściwy sąd prowadzący rejestr oraz nr KRS	Zastosowana metoda konsolidacji
E001RK Sp. z o.o. Racibórz	Realizacja projektów budowlanych oraz związanych z budową dróg i autostrad, dróg szynowych i kolei podziemnej, mostów i tuneli, działalność w zakresie inżynierii i doradztwa technicznego i naukowego, produkcja, naprawa i konserwacja maszyn i urządzeń, wytwarzanie, przesyłanie i handel energią elektryczną.	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 479758	pełna
E003B7 Sp. z o.o. Racibórz	Realizacja projektów budowlanych, działalność w zakresie doradztwa i projektowania budowlanego, inżynieryjnego i technologicznego	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 486911	pełna
RENG – NANO Sp. z o.o.* Racibórz	Działalność w zakresie produkcji konstrukcji metalowych i ich części oraz naprawa i konserwacja metalowych wyrobów gotowych	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 663393	pełna
RAFAKO MANUFACTURING Sp. z o.o. Racibórz	Produkcja generatorów pary z wyjątkiem kotłów do centralnego ogrzewania gorącą wodą	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 739782	pełna
RAFAKO EBUS Sp. z o.o. Racibórz	Produkcja autobusów, wyposażenia elektrycznego i elektronicznego do pojazdów silnikowych oraz produkcja pozostałych części i akcesoriów do pojazdów silnikowych	Sąd Rejonowy w Gliwicach KRS 798943	pełna

* jednostka zależna od RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o., zależna pośrednio od RAFAKO S.A.

Na dzień 30 września 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku udział w ogólnej liczbie głosów posiadany przez Grupę w podmiotach zależnych był równy udziałowi jednostki dominującej w kapitałach tych jednostek.

8. Zmiany w strukturze Grupy Kapitałowej

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku zaszły zmiany w strukturze Grupy Kapitałowej.

W okresie 9 miesięcy 2019 roku jednostka dominująca dokonała utworzenia nowej spółki zależnej RAFAKO EBUS Sp. z o.o., która została zarejestrowana w KRS w dniu 9 sierpnia 2019 roku pod numerem 0000798943. Wartość nabytych udziałów w utworzonej spółce wynosi 5 tysięcy złotych.

9. Sezonowość lub cykliczność działalności Grupy

Działalność spółek wchodzących w skład Grupy nie cechuje się sezonowością ani cyklicznością istotnie wpływającą na wynik finansowy Grupy.

10. Aktywa i zobowiązania z tytułu umów

Stany aktywów i zobowiązań z tytułu umowy na koniec okresu sprawozdawczego przedstawia poniższa tabela:

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Aktywa z tytułu umowy brutto	456 979	383 200
Odpisy aktualizujące wartość aktywów z tytułu umowy (-)	(3 270)	(1 848)
Aktywa z tytułu umowy	453 709	381 352
Zobowiązania z tytułu umowy, w tym zaliczki	256 234	173 499

Aktywa z tytułu umowy podlegają regulacjom MSSF 9 w zakresie szacowania strat z tytułu utraty wartości.

Poniższa tabela przedstawia skutki wyceny umów, w tym przychody oraz koszty realizowanych umów ujęte zgodnie z MSSF 15 na dzień 30 września 2019 roku i na dzień 31 grudnia 2018 roku, jak również kwoty należne zamawiającym oraz kwoty należne od zamawiających z tytułu prac wynikających z realizowanych umów.

	<i>30 września 2019</i>	<i>31 grudnia 2018</i>
Kwota przychodów początkowo ustalona w umowie	8 091 170	7 084 490
Zmiana przychodów z umowy	64 190	90 726
łącznie kwota przychodów z umowy	8 155 360	7 175 216
Koszty umowy poniesione do dnia bilansowego	5 239 906	4 280 233
Koszty pozostające do realizacji umowy	2 501 379	2 284 677
Szacunkowe łączne koszty umowy	7 741 285	6 564 910
<hr/>		
Szacunkowe łączne wyniki z umów, w tym:	414 075	610 306
zyski	564 600	665 896
straty (-)	(150 525)	(55 590)

Aktywa (zobowiązania) z tytułu umowy prezentuje poniższa tabela:

	<i>30 września 2019</i>	<i>31 grudnia 2018</i>
Stan otrzymanych zaliczek na dzień bilansowy	204 448	137 246
Kwota zaliczek możliwa do kompensaty z należnościami z tytułu umów o usługę	51 567	25 264
Koszty umowy poniesione do dnia bilansowego	5 254 215	4 284 312
Zyski narastająco ujęte do dnia bilansowego (+)	374 771	440 034
Straty narastająco ujęte do dnia bilansowego (-)	(150 495)	(55 591)
Przychody z umowy narastająco ujęte do dnia bilansowego	5 478 492	4 668 755
Kwoty zafakturowane do dnia bilansowego (faktury częściowe)	5 073 296	4 321 807
Rozliczenie z tytułu umów na dzień bilansowy (per saldo), w tym:	405 195	346 948
aktywa z tytułu umowy pomniejszone o zaliczki możliwe do kompensaty	456 979	383 200
zobowiązania z tytułu umowy	103 351	61 517

Najważniejsze przyczyny zmian aktywów i zobowiązań z tytułu umowy w okresie sprawozdawczym przedstawiają poniższe tabele:

Aktywa z tytułu umowy:

	<i>30 września 2019</i>	<i>31 grudnia 2018</i>
Aktywa z tytułu umowy na początek okresu	381 352	251 283
Przychody odniesione w okresie sprawozdawczym na aktywa z tytułu umowy	289 947	183 047
łącznie korekty przychodów odniesione na aktywa z tytułu umowy	(48 143)	17 172
Zmiany odpisów aktualizujących aktywa z tytułu umowy	(1 422)	(508)
Przeklasyfikowanie do należności z tytułu dostaw i usług (-)	(168 025)	(69 642)
Aktywa z tytułu umowy na koniec okresu	453 709	381 352

Zobowiązania z tytułu umowy:

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Zobowiązania z tytułu umowy na początek okresu	173 499	42 823
Zobowiązania do wykonania świadczenia ujęte w okresie sprawozdawczym jako zobowiązania z tytułu umowy	62 229	54 464
Zmiana stanu zaliczek	40 901	97 852
Łączne korekty przychodów odniesione na zobowiązania z tytułu umowy	171	1 725
Rozpoznanie przychodu ujętego w saldzie zobowiązań z tytułu umowy na początek okresu (-)	(20 566)	(23 365)
Zobowiązania z tytułu umowy na koniec okresu	256 234	173 499

Ujawnienia dotyczące aktywowanych kosztów doprowadzenia do zawarcia i wykonania umów Spółka prezentuje w pozycji „Rozliczenia międzyokresowe krótkoterminowe”.

10.1 Informacje dotyczące kluczowych kontraktów realizowanych przez Grupę

10.1.1 Projekt Jaworzno

Spółka RAFAKO S.A. w Konsorcjum firm: RAFAKO S.A. (Lider Konsorcjum) i MOSTOSTAL WARSZAWA S.A. realizuje kontrakt na „Budowę nowych mocy w technologiach węglowych w TAURON Wytwarzanie S.A. – Budowę bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II – w zakresie: kocioł parowy, turbozespół, budynek główny, część elektryczna i AKPiA Bloku”. Ostateczny podział prac w ramach Konsorcjum został ustalony w dniu 4 sierpnia 2013 roku na podstawie zmian wprowadzonych do umowy konsorcjum, które dotyczyły przejęcia przez RAFAKO S.A. 99,99% prac w ramach Projektu (tym samym dla spółki Mostostal Warszawa pozostało 0,01%) oraz zmiany podziału wynagrodzenia należnego każdemu z partnerów konsorcjum odpowiednio do udziału w realizowanych pracach. Kontrakt na budowę Bloku Energetycznego Jaworzno III został zawarty w dniu 17 kwietnia 2014 roku. Aktualna wartość kontraktu (po podpisaniu Aneksie nr 6) wynosi 4 485 514 439,95 złotych netto. To największy wartościowo kontrakt realizowany dotychczas przez spółkę RAFAKO S.A.

Obecnie realizacja projektu Jaworzno wkroczyła w ostatnią fazę, tj. fazę rozruchu i uruchomienia Bloku, która będzie realizowana do Przejęcia Bloku do Eksploatacji. Po zrealizowaniu kamienia milowego dotyczącego Przejęcia Bloku do Eksploatacji Kontrakt wejdzie w fazę Okresu Gwarancji, w trakcie którego w terminie do 12 miesięcy od Przejęcia Bloku do Eksploatacji mają nastąpić końcowe Pomiaru Gwarantowanych Parametrów Technicznych. W Okresie Gwarancyjnym nastąpi przekazanie Zamawiającemu dokumentacji powykonawczej i zafakturowanie ostatniego kamienia milowego zgodnie z Harmonogramem Rzeczowo - Finansowym Kontraktu. Gwarancją terminowego zakończenia kontraktu jest niezakłócony przebieg procesu rozruchu na poszczególnych jego etapach. Każde ujawnienie się wad czy awarii maszyn bądź urządzeń, wystąpienie nieprzewidzianych technicznych problemów w instalacjach technologicznych i elektrycznych, w szczególności na styku instalacji z urządzeniami oraz konieczność wykonania nieplanowanych prac dodatkowych może spowodować opóźnienie w realizacji kontraktu. Z kolei niezakończenie realizacji kontraktu w ustalonym terminie, tj. niepodpisanie Protokołu Przekazania Bloku do Eksploatacji może spowodować naliczenie przez Inwestora kar za nieterminową realizację kontraktu, co w sposób istotny mogłoby negatywnie wpłynąć na wynik i sytuację finansową zarówno RAFAKO S.A. jak i spółki celowej realizującej projekt.

RAFAKO S.A. oraz jednostka zależna E003B7 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Raciborzu rozpoczęli w dniu 17 września 2019 roku proces uzgodnień ze spółką Nowe Jaworzno Grupa TAURON spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Jaworznie, dotyczący zmiany treści postanowień umowy z dnia 17 kwietnia 2014 roku, na budowę bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II – w zakresie kocioł parowy, turbozespół, budynek główny, część elektryczna i AKPiA bloku. Przedmiotem powyższych negocjacji jest przede wszystkim zmiana w zakresie gwarantowanych parametrów technicznych bloku skierowana na poprawę parametrów emisji przez blok do atmosfery niektórych szkodliwych substancji oraz w zakresie parametrów paliwa dopuszczonego do spalania w bloku. RAFAKO S.A. wskazuje, że zgoda kontrahenta na ewentualne rozszerzenie zakresu prac może mieć wpływ na całkowity harmonogram realizacji budowy Bloku i wartość kontraktu.

Realizując kontrakt spółka RAFAKO S.A. dostrzegła możliwości zagwarantowania, że po przeprowadzeniu określonych prac optymalizacyjnych, badań i analiz blok będzie spełniać wymogi w zakresie dopuszczalnych, na gruncie konkluzji dotyczących najlepszych dostępnych technik - tzw. konkluzji BAT, poziomów emisji wybranych szkodliwych substancji do środowiska, a także rozszerzenia pola paliwowego dla bloku, to jest umożliwienia zamawiającemu spalania paliwa o innych parametrach niż wskazane aktualnie w kontrakcie, przy zachowaniu norm ochrony środowiska wynikających z kBAT. Wskazane zmiany w zakresie parametrów technicznych bloku mają doprowadzić do zmniejszenia obciążania środowiska naturalnego niektórymi niepożądanymi pierwiastkami, co jest korzystne zarówno dla zamawiającego, jak również dla pozostałych interesariuszy zamawiającego. Z kolei zwiększenie pola paliwowego otworzy zamawiającemu nowe możliwości pozyskania paliwa na rynku, zmniejszając jednocześnie ryzyko związane z ewentualnym deficytem podaży węgla zawartego w kontraktowym polu paliwowym. Tym samym, zamawiający uzyska nowe możliwości kontraktowania paliwa pod względem handlowym. Jednocześnie RAFAKO S.A. wskazuje, iż część z działań optymalizacyjnych, mających pozwolić na spełnienie przez blok w trakcie pomiarów gwarancyjnych nowych/zmienionych gwarantowanych parametrów technicznych grupy B może być wykonana wyłącznie po przekazaniu bloku do eksploatacji, to jest na pracującym obiekcie i będzie się to wiązać z koniecznością znaczącego zaangażowania personelu wykonawcy kontraktu i części jego podwykonawców.

Zasady rozliczania Projektu Jaworzno:

Na potrzeby realizacji Projektu została utworzona spółka celowa (E003B7 Sp. z o.o.), której RAFAKO S.A. podzleciła około 88,7% zakresu prac Projektu; pozostałe 11,3% pozostaje w bezpośredniej realizacji RAFAKO S.A. (o wartości około 506 milionów złotych; w tym zaprojektowanie tzw. Wyspy kotłowej oraz dostawa części ciśnieniowych kotła i instalacji odpylania), która głównie realizowana była w latach 2015 – 2017.

RAFAKO S.A. oraz E003B7 Sp. z o.o. na potrzeby realizacji Projektu zawarły umowy z podmiotami finansowymi, na mocy których otrzymały gwarancje bankowe/ubezpieczeniowe o łącznej wartości 587,5 miliona złotych niezbędne do realizacji tego projektu, jednocześnie ustanowione zostały zabezpieczenia na majątku obu podmiotów jako zabezpieczenie dla tych instrumentów. W dniu 1 marca 2017 roku podpisany został z zamawiającym aneks wydłużając termin realizacji projektu oraz podnosząc jego wartość, co zostało szerzej opisane w nocie III.1. sprawozdania z działalności Grupy Kapitałowej RAFAKO za 2017 rok.

W wyniku uzgodnień z instytucjami finansowymi, które udzieliły gwarancji związanych z kontraktem Jaworzno, RAFAKO S.A. nie przewiduje wypłaty dywidendy ze spółki E003B7 Sp. z o.o. do czasu trwania umów gwarancyjnych, ponieważ mogłoby to skutkować negatywnymi konsekwencjami ze strony instytucji gwarantujących.

RAFAKO S.A. w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym kompensuje przychody i koszty oraz rozrachunki dotyczące realizacji Projektu powstałe pomiędzy RAFAKO S.A. a spółką celową. W sprawozdaniu jednostkowym nie są ujmowane przychody i koszty dotyczące części realizowanej przez spółkę celową E003B7 Sp. z o.o. – ta część jest prezentowana w jednostkowym sprawozdaniu E003B7 Sp. z o.o. oraz w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej RAFAKO.

RAFAKO S.A. jako lider Konsorcjum wystawia faktury na pełny zakres prac na rzecz Zamawiającego; płatności z tytułu realizacji kontraktu są przekazywane bezpośrednio na rzecz Spółki celowej oraz kluczowych podwykonawców i poddostawców. Zapłata za zakres prac zrealizowany przez RAFAKO S.A. jest dokonywana przez spółkę celową.

Zmiana szacunków dotycząca realizacji projektu Jaworzno

W okresie 9 miesięcy 2019 roku jednostka dominująca oraz jednostka zależna dokonała aktualizacji szacunkowych kosztów realizacji umowy z dnia 17 kwietnia 2014 roku zawartej ze spółką Nowe Jaworzno Grupa Tauron sp. z o.o. z siedzibą w Jaworznie na budowę bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II – w zakresie kocioł parowy, turbozespół, budynek główny, część elektryczna i AKPiA bloku.

Zmiana wyniku całkowitego na kontrakcie będąca wynikiem zmiany szacunków całkowitych przychodów i kosztów za okres 9 miesięcy 2019 roku -113,2 miliona złotych, natomiast wpływ realizacji kontraktu na skonsolidowany wynik Grupy za okres 9 miesięcy 2019 roku wyniósł -86,7 miliona złotych.

Z przeprowadzonej przez wykonawcę analizy zmiany cen dla umów podwykonawczych (z wyłączeniem umowy z firmami Siemens) wynika, że różnica pomiędzy faktycznie poniesionym kosztem a prognozą wyniosła 99,3 miliona złotych. Po uwzględnieniu założonego w ofercie wykonawcy ryzyka, różnica pomiędzy faktycznie poniesionym kosztem a prognozą wyniosła 65,9 miliona złotych. Powyższe, zdaniem jednostki dominującej oraz SPV powinno mieć wpływ na zwiększenie wynagrodzenia wykonawcy, z uwagi na nadzwyczajną zmianę stosunków. Po wykonaniu powyższych prac, jednostka dominująca oraz SPV doręczyły w dniu 19 marca 2019 roku zamawiającemu wniosek o podwyższenie ceny kontraktu o kwotę 65,9 miliona złotych.”

Obecnie trwają negocjacje pomiędzy Tauron S.A. i RAFAKO S.A. dotyczące zakresu projektu. Związane są one w głównej mierze z potencjalną zmianą w zakresie parametrów stosowanego paliwa oraz spełnienia dodatkowych wymogów związanych z ochroną środowiska. Będzie się to prawdopodobnie wiązać ze zmianą harmonogramu realizacji umowy oraz terminu oddania bloku do eksploatacji.

10.1.2 Projekt Opole

W lutym 2012 roku RAFAKO S.A. jako lider Konsorcjum (RAFAKO S.A., Polimex-Mostostal S.A., Mostostal Warszawa S.A.) podpisała umowę z firmą PGE Elektrownia Opole S.A. (obecnie PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. – „Zamawiający”), o wartości 9,4 mld złotych netto (tj. 11,6 mld złotych brutto), której przedmiotem jest zaprojektowanie, dostawa, wykonanie prac budowlanych, montaż, uruchomienie i wszystkie związane z tym procesem usługi, wykonane na zasadzie „pod klucz”, obiektu składającego się z bloku energetycznego nr 5 oraz nr 6 w Elektrowni Opole wraz z urządzeniami i wyposażeniem, jak również związanymi z nimi budynkami oraz budowlami.

RAFAKO S.A. zleciło swojej spółce zależnej tj. E001RK Sp. z o.o. („SPV-Rafako”) jako podwykonawcy realizację 100% zakresu prac i usług związanych z budową bloków w Elektrowni Opole. Wynagrodzenie SPV-Rafako za realizację prac i usług zostało określone na poziomie 3,96 mld złotych netto (tj. 4,9 mld złotych brutto).

SPV-Rafako zawarła z GE Power Sp. z o.o. (dawniej Alstom Power Sp. z o.o.) umowę podwykonawczą, na mocy której SPV-Rafako powierzyła GE Power 100% zakresu prac i usług wchodzących w zakres prac Spółki w ramach Projektu Opole. GE Power przejął wszelką odpowiedzialność za realizację kontraktu wobec Zamawiającego.

Dnia 10 października 2018 roku RAFAKO S.A., Polimex-Mostostal S.A., Mostostal Warszawa S.A. oraz GE Power zawarło z PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. aneks do umowy z dnia 15 lutego 2012 roku na budowę bloków energetycznych nr 5 i 6 w PGE GiEK S.A. Oddział Elektrownia Opole realizowanej przez Konsorcjum oraz GE Power sp. z o.o., które jest generalnym projektantem oraz pełni funkcję lidera konsorcjum zarządzającego realizacją Projektu. Na mocy zawartego aneksu zmianie uległ termin przekazania do eksploatacji bloków nr 5 i 6, co powinno nastąpić odpowiednio do 15 czerwca 2019 roku oraz 30 września 2019 roku. Spółka potwierdza, że termin przekazania bloków do eksploatacji został dotrzymany.

Zasady rozliczania kontraktu Opole:

Prezentacja przychodów i kosztów wynikających z tego kontraktu nie ma wpływu na wartości wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów Spółki.

Wartość rozrachunków wynikających z tego kontraktu nie ma wpływu na wartości zaprezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Spółki.

Płatności wynikające z kontraktu, po spełnieniu warunków płatności są dokonywane przez Klienta bezpośrednio na rzecz GE Power.

10.1.3. Projekt Wilno

W okresie 9 miesięcy 2019 roku jednostka dominująca dokonała aktualizacji szacunkowych kosztów realizacji umowy z dnia 29 września 2016 roku zawartej ze spółką JSC „VILNIAUS KOGENERACINĒ JĒGAINĒ”, której przedmiotem jest budowa bloku kogeneracyjnego opalanego biopaliwem, składającego się z kotłów ze złożem fluidalnym, instalacji składowania i podawania biopaliwa oraz systemu oczyszczania spalin. Wartość podpisanej umowy wraz z aneksami wynosi 149.224.058 EUR netto.

Dodatkowe, oszacowane przez RAFAKO S.A. koszty realizacji umowy wynoszą 68,4 miliona złotych (szacowane przychody wzrosły jednocześnie o 10,9 milionów złotych – głównie z powodu wzrost kursu EUR) i wynikają przede wszystkim z nadzwyczajnego wzrostu cen w trakcie realizacji Projektu Wilno, robót wykraczających, zdaniem jednostki dominującej, poza zakres projektu oraz niezawinionego przez RAFAKO S.A. wydłużonego terminu realizacji Projektu, w tym w szczególności wynikające ze zwłoki w spełnianiu świadczeń leżących po stronie zamawiającego skutkujących opóźnioną kontraktacją dostaw i usług, której wartość, ze względu na upływający czas ważności ofert, uległa radykalnemu zwiększeniu. Jednostka dominująca oszacowała ponadto wartość kosztów związanych z dodatkowymi, nie uwzględnionymi w kontrakcie, a wprowadzonymi przez zamawiającego zmianami skutkującymi rozszerzeniem zakresu prac dodatkowych.

Jednocześnie, jednostka dominująca oszacowała roszczenia z wyżej wymienionych tytułów w wysokości 60,7 miliona złotych. RAFAKO S.A. prowadzi obecnie rozmowy z zamawiającym zmierzające do wypracowania porozumienia dotyczącego uwzględnienia wszystkich roszczeń RAFAKO S.A. Mając na uwadze dobrą współpracę z zamawiającym oraz stan udokumentowania wykonanych prac dodatkowych RAFAKO liczy na pozytywne zakończenie prowadzonych negocjacji.

Wpływ realizacji kontraktu na skonsolidowany wynik Grupy za okres 9 miesięcy 2019 roku wyniósł -30,7 miliona złotych.

10.1.4. Projekt Kozienice

W okresie 9 miesięcy 2019 roku jednostka dominująca dokonała aktualizacji szacunkowych kosztów realizacji umowy z dnia 30 września 2016 roku zawartej ze spółką ENEA Wytwarzanie Sp. z o.o., której przedmiotem jest dostawa i montaż instalacji katalitycznego odazotowania spalin dla kotłów AP – 1650 nr 9 i 10 wraz z modernizacją elektrofiltrów w ENEA Wytwarzanie sp. z o.o. Wartość umowy wynosi 289.182.112,00 złotych netto.

Dodatkowe, oszacowane przez RAFAKO S.A. koszty realizacji umowy wynoszą 52,9 miliona złotych i wynikają przede wszystkim z nadzwyczajnego wzrostu cen rynkowych w trakcie realizacji umowy oraz robót wykraczających, zdaniem Spółki, poza zakres umowy, w tym w szczególności wzrostu kosztów wynikających z umów rozliczanych w oparciu o stawki jednostkowe, roszczeń zgłoszonych w 2019 roku przez głównych podwykonawców, wynikających z niezbędnych prac dodatkowych, kosztów związanych z przedłużoną realizacją kontraktu, wynikającą z wykonanych prac dodatkowych oraz kosztów dodatkowych usług i dostaw dotyczących elektrofiltru.

Jednocześnie, jednostka dominująca oszacowała roszczenia wobec zamawiającego z wyżej wymienionych tytułów w wysokości 67,8 miliona złotych. W związku z wcześniejszym brakiem porozumienia z zamawiającym co do uwzględnienia roszczeń RAFAKO S.A. na przełomie sierpnia i września 2019 roku ustalono skład zespołów mediacyjnych (mediacje przed postępowaniem sądowym). Mając na uwadze dobrą współpracę z zamawiającym oraz stan udokumentowania wykonanych prac dodatkowych RAFAKO S.A. liczy na pozytywne zakończenie mediacji w kwestii uwzględnienia kosztów wykonanych prac dodatkowych oraz wyrażenia zgody na zawarcie aneksu sankcjonującego przedłużenie okresu realizacji kontraktu.

Wpływ realizacji kontraktu na skonsolidowany wynik Grupy za okres 9 miesięcy 2019 roku wyniósł -52,9 miliona złotych.

11. Rodzaj i kwoty pozycji w znaczący sposób wpływających na aktywa, zobowiązania, kapitał, wynik finansowy oraz przepływy środków pieniężnych

11.1. Przychody ze sprzedaży i segmenty operacyjne

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku nie wystąpiły zmiany w polityce rachunkowości Grupy w zakresie wyodrębnienia segmentów operacyjnych oraz zasad wyceny przychodów, wyników oraz aktywów segmentów, które zostały zaprezentowane w ostatnim rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy.

11.1.1. Przychody ze sprzedaży produktów i usług

	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018</i>
Przychody netto ze sprzedaży produktów	55 487	44 086	793 538
Przychody netto ze sprzedaży usług	758 668	1 216 255	85 074
- w tym od jednostek powiązanych	1 881	4 847	3 872
Przychody netto ze sprzedaży pozostałych produktów	2 659	5 588	3 506
Inne przychody	-	317	(479)
Różnice kursowe dotyczące należności z tytułu dostaw i usług	350	154	(123)
Przychody netto ze sprzedaży produktów i usług, razem	817 164	1 266 400	881 516
- w tym od jednostek powiązanych	1 881	4 847	3 872

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku Grupa zanotowała 817 744 tysiące złotych przychodów ze sprzedaży, tj. o 65 472 tysiące złotych mniej aniżeli w analogicznym okresie 2018 roku.

Spadek wartości przychodów ze sprzedaży w 2019 roku spowodowany jest głównie niższymi przychodami ze sprzedaży na kontrakcie Jaworzno 910MW. Sprzedaż na tym projekcie spadła z poziomu 459,8 mln złotych za pierwsze 9 miesięcy 2018 roku do poziomu 144,8 mln złotych za analogiczny okres bieżącego roku. Jednocześnie przychody ze sprzedaży jednostki dominującej wzrosły z poziomu 444,7 mln złotych do 653,7 mln złotych. Na zwiększenie sprzedaży jednostki dominującej główny wpływ miała sprzedaż z tytułu realizacji kontraktu na budowę bloku kogeneracyjnego opalanego biopaliwem dla litewskiego klienta UAB VILNIAUS KOGENERACINE JEGAINE, kontraktu na budowę dwóch bloków parowych na wyspie Lombok w Indonezji oraz w wyniku rozpoczęcia realizacji istotnych kontraktów w nowym sektorze gazu ziemnego i ropy naftowej.

11.1.2. Przychody ze sprzedaży materiałów

	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018</i>
Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów	580	2 418	1 700
- w tym od jednostek powiązanych	-	-	-
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, razem	580	2 418	1 700
- w tym od jednostek powiązanych	-	-	-

11.1.3. Geograficzne obszary działalności

	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018</i>
Przychody ze sprzedaży od klientów krajowych	483 927	987 689	682 447
- w tym od jednostek powiązanych	1 881	4 847	3 872
Przychody ze sprzedaży od klientów zagranicznych	333 817	281 129	200 769
- w tym od jednostek powiązanych	-	-	-
Przychody netto ze sprzedaży, razem	817 744	1 268 818	883 216
- w tym od jednostek powiązanych	1 881	4 847	3 872

Głównymi odbiorcami wyrobów i usług Grupy są przede wszystkim zagraniczni i krajowi dostawcy obiektów energetycznych oraz krajowa i zagraniczna energetyka zawodowa i przemysłowa.

Przychody ze sprzedaży do jednostek powiązanych szczegółowo przedstawia nota 25 niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Podział przychodów ze sprzedaży na kontrahentów, z którymi koncentracja sprzedaży przekracza 10% całości przychodów na rynki przedstawia poniższa tabela:

<i>Nazwa kontrahenta</i>	<i>Udział procentowy w sprzedaży ogółem</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019</i>
Nowe Jaworzno Grupa TAURON Sp. z o.o.	22,5%	184 344
UAB VILNIAUS KOGENERACINE JEGAINĖ	18,9%	154 794
PGE GÓRNICtwo I ENERGETYKA KONWENCJONALNA S.A.	11,7%	95 934
Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.	10,3%	84 218
Pozostali kontrahenci	36,6%	298 454
Razem	100%	817 744

11.1.4. Segmenty operacyjne

Zarządzanie Grupą odbywa się w podziale na segmenty, odpowiednio do rodzaju oferowanych wyrobów i usług. Każdy z segmentów stanowi część składową Grupy osiągającą przychody i ponoszącą koszty, zgodnie z MSSF 8 Segmenty operacyjne.

Grupa wyodrębnia następujące segmenty działalności, w których działają poszczególne spółki:

Segmenty operacyjne	Spółki działające w segmencie
<i>Obiekty energetyczne i ochrony środowiska</i>	RAFAKO S.A.
	E001RK Sp. z o.o.
	E003B7 Sp. z o.o.
	RAFAKO MANUFACTURING Sp. z o.o.
<i>Produkty w zakresie gazu ziemnego i ropy naftowej</i>	RAFAKO S.A.
	RAFAKO ENGINEERING Sp. z o. o.
	PGL – DOM Sp. z o.o.
	RAFAKO ENGINEERING Sp. z o. o.
	ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o. o.
<i>Pozostałe segmenty</i>	RAFAKO ENGINEERING SOLUTION doo.
	RAFAKO Hungary Kft.
	RENG – NANO Sp. z o.o.
	RAFAKO EBUS Sp. z o.o.

Segment obiekty energetyczne i ochrony środowiska oferuje bloki energetyczne, kotły: rusztowe, pyłowe, z cyrkulacyjnym i stacjonarnym złożem fluidalnym i odzyskowe, obiekty i instalacje towarzyszące kotłom energetycznym, technologie mokrego, półsuchego i suchego odsiarczania spalin, technologie odazotowania spalin, urządzenia odpylające obejmujące elektrofiltry i filtry workowe oraz instalacje termicznej utylizacji odpadów komunalnych i przemysłowych. Jest dostawcą zarówno dla energetyki zawodowej, jak i przemysłowej.

Segment produkty w zakresie gazu ziemnego i ropy naftowej oferuje instalacje naziemne do wydobycia ropy naftowej i gazu ziemnego, instalacje do rozładunku, regazyfikacji i magazynowania LNG, gazociągi do przesyłu gazu i ropy naftowej, zbiorniki paliwowe oraz instalacje techniczne i sanitarne

W skład pozostałych segmentów wchodzi segmenty nie osiągające progów ilościowych określonych w MSSF 8, w tym zarządzanie nieruchomościami oraz usługi projektowe świadczone przez pozostałe jednostki Grupy.

Zarząd monitoruje oddzielnie wyniki operacyjne segmentów w celu podejmowania decyzji dotyczących alokacji zasobów, oceny skutków tej alokacji oraz wyników działalności. Podstawą oceny wyników działalności jest zysk lub strata na działalności operacyjnej.

**Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku lub
 na dzień 30 września 2019 roku**

	<i>Obiekty energetyczne i ochrony środowiska</i>	<i>Produkty w zakresie gazu ziemnego i ropy naftowej</i>	<i>Pozostałe segmenty</i>	<i>Segmenty razem</i>	<i>Eliminacje i pozycje nieprzypisane</i>	<i>Razem</i>
Przychody						
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	709 413	102 573	12 283	824 269	(6 525)	817 744
Sprzedaż między segmentami	643	–	36 961	37 604	(37 604)	–
Przychody segmentu ogółem	710 056	102 573	49 244	861 873	(44 129)	817 744
Koszty sprzedanych produktów i materiałów	(867 733)	(99 593)	(41 128)	(1 008 454)	43 605	(964 849)
Wynik						
Zysk (strata) na sprzedaży	(157 677)	2 980	8 116	(146 581)	(524)	(147 105)
Pozostałe przychody (koszty)	(50 550)	(5 693)	(6 928)	(63 171)	(3 747)	(66 918)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	(208 227)	(2 713)	1 188	(209 752)	(4 271)	(214 023)
Przychody (koszty) finansowe	576	8	(677)	(93)	(61)	(154)
Zysk (strata) przed opodatkowaniem	(207 651)	(2 705)	511	(209 845)	(4 332)	(214 177)
Podatek dochodowy	14 057	–	(232)	13 825	823	14 648
Zysk (strata) netto segmentu	(193 594)	(2 705)	279	(196 020)	(3 509)	(199 529)
Wyniki						
Amortyzacja	10 867	163	2 192	13 222	92	13 314
Udział w zyskach jednostek stowarzyszonych i wspólnego przedsięwzięcia	–	–	–	–	–	–
Aktywa i zobowiązania na dzień 30 września 2019 roku						
Aktywa segmentu	1 216 592	91 605	95 168	1 403 365	(119 542)	1 283 823
Zobowiązania segmentu	883 614	43 358	37 579	964 551	(78 625)	885 926
Inne informacje						
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	–	–	–	–	–	–
Nakłady inwestycyjne	1 904	344	717	2 965	–	2 965

Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018 roku lub na dzień 30 września 2018 roku	<i>Obiekty energetyczne i ochrony środowiska</i>	<i>Pozostałe segmenty</i>	<i>Segmenty razem</i>	<i>Eliminacje i pozycje nieprzypisane</i>	<i>Razem</i>
Przychody					
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	857 313	33 024	890 337	(7 121)	883 216
Sprzedaż między segmentami	1 027	25 415	26 442	(26 442)	-
Przychody segmentu ogółem	858 340	58 439	916 779	(33 563)	883 216
Koszty sprzedanych produktów i materiałów	(773 386)	(52 986)	(826 372)	34 841	(791 531)
Wynik					
Zysk (strata) na sprzedaży	84 954	5 453	90 407	1 278	91 685
Pozostałe przychody (koszty)	(48 970)	(5 379)	(54 349)	(3 905)	(58 254)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	35 984	74	36 058	(2 627)	33 431
Przychody (koszty) finansowe	2 631	250	2 881	(817)	2 064
Zysk (strata) przed opodatkowaniem	38 615	324	38 939	(3 444)	35 495
Podatek dochodowy	(14 666)	(234)	(14 900)	652	(14 248)
Zysk (strata) netto segmentu	23 949	90	24 039	(2 792)	21 247
Wyniki					
Amortyzacja	9 629	1 452	11 081	(97)	10 984
Udział w zyskach jednostek stowarzyszonych i wspólnego przedsięwzięcia	-	-	-	-	-
Aktywa i zobowiązania na dzień 30 września 2018 roku					
Aktywa segmentu	1 219 144	84 292	1 303 436	(97 002)	1 206 434
Zobowiązania segmentu	651 298	26 059	677 357	(57 609)	619 748
Inne informacje					
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	-	-	-	-	-
Nakłady inwestycyjne	2 614	935	3 549	-	3 549

Grupa w ramach prowadzonej podstawowej działalności operacyjnej wyodrębnia następujące asortymenty produktów:

<i>Nazwa asortymentu</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018</i>
Bloki energetyczne i kotły	247 587	163 261	91 643
Przychody w ramach realizacji projektu Jaworzno 910MW	144 764	649 235	459 791
Urządzenia ochrony powietrza	152 134	270 191	194 180
Zespoły oraz części maszyn i urządzeń energetycznych, a także usługi z tym związane	163 312	139 146	111 139
Usługi oraz produkty w zakresie gazu ziemnego i ropy naftowej	93 078	44 234	24 301
Pozostałe przychody	16 869	2 751	2 162
Razem	817 744	1 268 818	883 216

11.2. Koszty sprzedaży, przychody i koszty operacyjne oraz finansowe

Koszt własny sprzedaży produktów i materiałów w omawianym okresie wyniósł 964 849 tysięcy złotych. Biorąc pod uwagę zanotowane przez Grupę przychody oraz koszty własne sprzedaży zanotowana strata brutto ze sprzedaży osiągnęła wartość 147 105 tysięcy złotych.

Główną przyczyną straty zanotowanej przez Grupę Kapitałową w trzecim kwartale 2019 roku są poniesione oraz planowane koszty związane z realizacją projektu Jaworzno. Zwiększenie kosztów spowodowane jest w głównej mierze przedłużającą się realizacją procesu rozruchowego, a co z tym się wiąże przesunięcie zakończenia realizacji umów dotyczących prac montażowych, wykończeniowych i nadzorów. Dodatkowo ujęte zostały także koszty wynikające z podpisanych umów na wykonanie zakresu prac dodatkowych dla Inwestora, których nie obejmuje kontrakt główny (spółki są w trakcie negocjacji dotyczących aneksu zwiększającego zakres wykonywanych prac na kontrakcie).

W bieżącym okresie sprawozdawczym na koszty sprzedaży wykazane w rachunku zysków i strat w kwocie 17 038 tysięcy złotych składają się koszty przygotowania ofert oraz działań w zakresie PR i marketingu.

Na pozostałe przychody operacyjne największy wpływ miało z tytułu otrzymanych dotacji w kwocie 604 tysięcy złotych oraz rozwiązanie odpisów aktualizujących wartości składników aktywów w łącznej kwocie 310 tysięcy złotych. Ponadto w okresie 9 miesięcy na poziom pozostałych przychodów operacyjnych wpływ miały także otrzymane odszkodowania w kwocie 471 tysięcy złotych, otrzymane kary umowne w kwocie 275 tysięcy złotych oraz zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych w kwocie 201 tysięcy złotych.

Na pozostałe koszty operacyjne największy wpływ miało utworzenie odpisów aktualizujących wartość należności z tytułu umów w kwocie 1 236 tysięcy złotych oraz należności handlowych w kwocie 1 677 tysiące złotych, a także koszty z tytułu przekazanych darowizn o wartości 1 490 tysięcy złotych.

Przychody finansowe Grupy w okresie 9 miesięcy 2019 roku uzyskano w głównej mierze z tytułu dyskonta rozrachunków długoterminowych w kwocie 3 888 tysięcy złotych oraz z tytułu odsetek od instrumentów finansowych w kwocie 1 272 tysiące złotych (30 września 2018 roku: 1 053 tysiące złotych).

Na koszty finansowe okresu decydujący wpływ miały koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych w kwocie 3 038 tysięcy złotych (30 września 2018 roku: 2 160 tysięcy złotych), utworzenie odpisów aktualizujących wartość udzielonych pożyczek w kwocie 685 tysięcy złotych, a także prowizje bankowe od udzielonych kredytów w kwocie 516 tysięcy złotych (30 września 2018 roku: 1 046 tysięcy złotych).

11.3. Podatek dochodowy
Obciążenie podatkowe

Główne składniki obciążenia podatkowego w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów przedstawiają się następująco:

Działalność kontynuowana	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018</i>
Skonsolidowany rachunek zysków i strat		
<i>Bieżący podatek dochodowy</i>	(1 182)	(5 754)
Bieżące obciążenie z tytułu podatku dochodowego	(1 182)	(6 071)
Korekty dotyczące bieżącego podatku dochodowego z lat ubiegłych	–	317
<i>Odroczony podatek dochodowy</i>	15 830	(8 494)
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	15 830	(8 494)
Korekty dotyczące odroczonego podatku dochodowego z lat ubiegłych	–	–
Obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	14 648	(14 248)
Działalność kontynuowana		
	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018</i>
<i>Odroczony podatek dochodowy dotyczący innych całkowitych dochodów</i>	50	271
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	50	271
Korekty dotyczące bieżącego podatku dochodowego z lat ubiegłych	–	–
Obciążenie podatkowe wykazane w innych całkowitych dochodach	50	271

Odroczony podatek dochodowy wyliczony na dzień 30 września 2019 roku

Odroczony podatek dochodowy wyliczony na dzień 30 września 2019 roku wynika z następujących pozycji:

	Sprawozdanie z sytuacji finansowej		Sprawozdanie z całkowitych dochodów	
	30 września 2019	31 grudnia 2018	30 września 2019	30 września 2018
- od ulg inwestycyjnych	(1)	(2)	1	-
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością środków trwałych oraz wartości niematerialnych	(14 902)	(14 660)	(242)	801
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością aktywów wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	1 526	2 113	(587)	(653)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością pożyczek i należności	5 450	4 781	669	785
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością należności i rozliczeń międzyokresowych z tytułu wyceny umów o usługę	(81 898)	(69 638)	(12 260)	(7 080)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością zapasów	1 911	1 954	(43)	(92)
- od rezerw bilansowych	17 211	15 161	2 050	(45 961)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością zobowiązań, rezerw i rozliczeń międzyokresowych z tytułu wyceny umów o usługę	116 680	76 200	40 480	43 278
- aktywo podatkowe dotyczące straty podatkowej	224	16 625	(16 401)	(1 292)
- korekta kosztów z tytułu niezapłaconych faktur	3 593	3 856	(263)	(103)
- pozostałe	7 940	5 464	2 476	2 094
Obciążenie/korzyść z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazana w rachunku zysków i strat			15 830	(8 494)
Obciążenie/korzyść z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazana w innych całkowitych dochodach			50	271
			15 880	(8 223)
Aktywa/rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego, w tym:	57 734	41 854		
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	57 737	42 006		
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego	3	152		

Na dzień 30 września 2019 roku Grupa rozpoznała aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego od wartości straty podatkowej wykazanej w kwocie 1 179 tysięcy złotych, która zostanie rozliczona w przyszłych okresach sprawozdawczych.

W okresie 6 września 2019 roku jednostka dominująca dokonała spisania aktywa z tytułu straty podatkowej w kwocie 16 178 tysięcy złotych. Całkowita wartość straty podatkowej za lata 2015-2018 oraz 2019, która nie została rozpoznana w podatku odroczonym wynosi 294 942 tysiące złotych.

W okresie 12 miesięcy 2018 roku jednostka dominująca zanotowała stratę podatkową w wysokości 2 977 tysięcy złotych. Jednostka dominująca przeprowadziła analizę realizowalności aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego od wartości straty podatkowej na podstawie prognoz podatkowych. Działając zgodnie z zasadą ostrożnej wyceny, Zarząd jednostki dominującej podjął decyzję o nierozpoznaniu aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego od wartości straty podatkowej zanotowanej w okresie 12 miesięcy 2018 roku. Całkowita wartość straty podatkowej za lata 2015-2017 oraz 2018, która nie została rozpoznana w podatku odroczonym wynosi 160 517 tysięcy złotych.

11.4. Istotne pozycje wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Zmniejszenie stanu należności wykazane w śródrocznym skróconym skonsolidowanym rachunku przepływów pieniężnych za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku w kwocie 151 724 tysiące złotych wynikało przede wszystkim z następujących pozycji:

- ze zmniejszenia stanu należności handlowych w kwocie 136 970 tysięcy złotych,
- ze zwiększenia stanu należności budżetowych (w tym z tytułu podatku VAT) (19 252) tysiące złotych,
- ze zmniejszenia stanu udzielonych zaliczek w kwocie 18 317 tysięcy złotych,
- ze zmniejszenia stanu należności z tytułu kaucji w kwocie 17 538 tysięcy złotych,
- ze zwiększenia stanu pozostałych należności w kwocie (1 849) tysięcy złotych.

Dokładny opis zmian wartości kaucji i należności spornych w okresie 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku został zamieszczony w nocie 11.15.

Zwiększenia stanu zobowiązań wykazane w rachunku przepływów pieniężnych w kwocie 771 tysięcy złotych wynikało przede wszystkim z następujących pozycji:

- zwiększenia stanu zobowiązań handlowych w kwocie 27 133 tysiące złotych,
- zmniejszenia stanu zobowiązań z tytułu podatków i innych świadczeń (17 048) tysięcy złotych,
- zmniejszenia stanu zobowiązań i rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych w kwocie (3 024) tysiące złotych,
- zmiana stanu wartości zysków/strat aktuarialnych w kwocie (263) tysiące złotych,
- zmniejszenia stanu pozostałych zobowiązań w kwocie (6 027) tysięcy złotych.

Zmiana stanu należności i zobowiązań z tytułu umów wykazana w rachunku przepływów pieniężnych w kwocie 10 377 tysięcy złotych wynikała przede wszystkim z następujących pozycji:

- zwiększenia stanu należności z tytułu wyceny umów o usługę i związanych z wyceną kontraktów rozliczeń międzyokresowych w kwocie (72 358) tysięcy złotych,
- zwiększenie stanu zobowiązań z tytułu wyceny umów o usługę w kwocie 82 735 tysięcy złotych.

Zmiana stanu rezerw i rozliczeń międzyokresowych wykazana w rachunku przepływów pieniężnych w kwocie 18 710 tysięcy złotych wynikała przede wszystkim z następujących pozycji:

- zwiększenia stanu rezerw na naprawy gwarancyjne w kwocie 2 712 tysięcy złotych,
- zwiększenia stanu rezerw na straty na kontraktach w kwocie 10 631 tysięcy złotych,
- zmiany stanu rozliczeń międzyokresowych w kwocie 7 172 tysiące złotych,
- korekta ujęcia rozliczeń międzyokresowych związana ze wdrożeniem MSSF16 (1 601) tysięcy złotych,
- zmiany stanu pozostałych rezerw w kwocie (204) tysiące złotych.

Wartość przepływów środków pieniężnych z tytułu nabycia rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych wykazana w kwocie 544 tysiące złotych wynikała z zakupu rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 437 tysięcy złotych oraz wartości niematerialnych w kwocie 107 tysięcy złotych.

Główny wpływ na wartość przepływów środków pieniężnych z tytułu działalności finansowej miał wzrost zadłużenia z tytułu kredytu w rachunku bieżącym i kredytu obrotowego udzielonego jednostce dominującej przez PKO BP S.A. w kwocie 19 383 tysiące złotych.

11.5. Wartość firmy oraz wartości niematerialne

	<i>Wartość firmy</i>	<i>Patenty i licencje</i>	<i>Inne wartości niematerialne</i>	<i>Wartości niematerialne w trakcie wytwarzania</i>	<i>Ogółem</i>
30 września 2019 roku					
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2019 roku	9 166	7 870	109	28	17 173
Nabycia	–	38	–	108	146
Transfery z wartości niematerialnych w trakcie realizacji	–	136	–	(136)	–
Odpis amortyzacyjny za rok obrotowy	–	(1 098)	(44)	–	(1 142)
Na dzień 30 września 2019	9 166	6 946	65	–	16 177

* stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Grupy na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w notcie 11.19.2

	<i>Wartość firmy</i>	<i>Patenty i licencje</i>	<i>Inne wartości niematerialne</i>	<i>Wartości niematerialne w trakcie wytwarzania</i>	<i>Ogółem</i>
31 grudnia 2018 roku					
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2018 roku	9 166	8 040	168	697	18 071
Nabycia	–	354	–	364	718
Transfery z wartości niematerialnych w trakcie realizacji	–	1 033	–	(1 033)	–
Odpis amortyzacyjny za rok obrotowy	–	(1 557)	(59)	–	(1 616)
Na dzień 31 grudnia 2018	9 166	7 870	109	28	17 173

	<i>Wartość firmy</i>	<i>Patenty i licencje</i>	<i>Inne wartości niematerialne</i>	<i>Wartości niematerialne w trakcie wytwarzania</i>	<i>Ogółem</i>
30 września 2018 roku					
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2018 roku	9 166	8 040	168	697	18 071
Nabycia	–	110	–	229	339
Transfery z wartości niematerialnych w trakcie realizacji	–	878	–	(878)	–
Odpis amortyzacyjny za rok obrotowy	–	(1 154)	(44)	–	(1 198)
Na dzień 30 września 2018	9 166	7 874	124	48	17 212

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku wartości firmy nie uległy zmianie i na dzień 30 września 2019 roku wynosiła 9 166 tysięcy złotych.

11.6. Rzeczowe aktywa trwałe

Za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku	<i>Grunty</i>	<i>Budynki</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Pozostałe</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2019 roku	23 703	84 743	44 595	7 220	793	196	161 250
Korekta bilansu otwarcia wynikająca z wdrożenia MSSF 16	-	-	(1 340)	(5 134)	(324)	-	(6 798)
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2019 roku	23 703	84 743	43 255	2 086	469	196	154 452
Transfery ze środków trwałych w budowie	-	96	203	-	35	(334)	-
Nabycia	-	-	46	28	261	333	668
Likwidacja/sprzedaż	(64)	(966)	(172)	(88)	(74)	-	(1 364)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej	-	-	1	1	(5)	-	(3)
Odpis amortyzacyjny za okres sprawozdawczy	-	(2 253)	(4 759)	(881)	(200)	-	(8 093)
Odpis aktualizujący za okres sprawozdawczy	-	285	66	96	-	-	447
Pozostałe, w tym reklasyfikacja na/z innej kategorii aktywa	(1)	(40)	77	1 290	-	-	1 326
Wartość netto na dzień 30 września 2019 roku *	23 638	81 865	38 717	2 532	486	195	147 433

*środki trwałe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Grupy na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w nocie 11.19.1

Za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 roku	<i>Grunty</i>	<i>Budynki</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Pozostałe</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2018 roku	23 759	87 741	50 059	8 160	961	254	170 934
Transfery ze środków trwałych w budowie	-	57	627	-	-	(684)	-
Nabycia	-	-	1 047	-	106	669	1 822
Zwiększenia z tytułu umów leasingu	-	-	179	2 392	187	-	2 758
Likwidacja/sprzedaż	(52)	(33)	(316)	(403)	-	(43)	(847)
Różnice kursowe z przeliczenia oddziału zagranicznego	-	-	(10)	2	(1)	-	(9)
Odpis amortyzacyjny za okres sprawozdawczy	-	(2 955)	(6 897)	(2 897)	(460)	-	(13 209)
Odpis aktualizujący za okres sprawozdawczy	-	-	(51)	(114)	-	-	(165)
Pozostałe, w tym reklasyfikacja na/z innej kategorii aktywa	(4)	(67)	(43)	80	-	-	(34)
Wartość netto na dzień 31 grudnia 2018 roku	23 703	84 743	44 595	7 220	793	196	161 250

Za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018 roku	<i>Grunty</i>	<i>Budynki</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Pozostałe</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2018 roku	23 759	87 748	50 060	8 152	957	258	170 934
Transfery ze środków trwałych w budowie	–	57	473	–	–	(530)	–
Nabycia	–	–	125	–	84	579	788
Zwiększenia z tytułu umów leasingu	–	–	179	2 059	187	–	2 425
Koszty finansowania zewnętrznego	–	–	(48)	(8)	–	(43)	(99)
Likwidacja/sprzedaż	(51)	(5)	(261)	(13)	–	–	(330)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej	–	–	(10)	1	(3)	–	(12)
Odpis amortyzacyjny za okres sprawozdawczy	–	(2 216)	(5 132)	(2 112)	(326)	–	(9 786)
Odpis aktualizujący za okres sprawozdawczy	–	–	5	(4)	–	–	1
Pozostałe, w tym reklasyfikacja na/z innej kategorii aktywa	(4)	(74)	55	(3)	–	–	(26)
Wartość netto na dzień 30 września 2018 roku	23 704	85 510	45 446	8 072	899	264	163 895

11.7. Nabywanie i sprzedaż składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych

	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019	Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018
Nabywanie składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych*	2 965	3 549
Przychody ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	1 663	1 192

* wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych w okresie na zakup środków trwałych wynikająca z tabeli ruchu środków trwałych oraz wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych na zakup wartości niematerialnych

Przedmiotem nakładów inwestycyjnych Grupy na rzeczowy majątek trwały były przede wszystkim nakłady na zakupy maszyn i urządzeń do produkcji, środków transportu oraz zakup sprzętu komputerowego. Powyższe inwestycje były finansowane ze środków własnych.

11.8. Aktywa z tytułu prawa do użytkowania

Grupa jako leasingobiorca użytkuje rzeczowe aktywa trwałe na podstawie umów leasingu finansowego. Wartość bilansowa aktywów będących przedmiotem umów leasingu finansowego przedstawia się następująco:

	Grunty	Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe	Ogółem
Na dzień 1 stycznia 2019 roku						
Wartość brutto	–	–	738	6 621	–	7 359
Korekta wynikająca z wdrożenia MSSF16	249	8 434	6 389	1 369	324	16 765
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	–	(261)	(2 807)	–	(3 068)
Wartość netto	249	8 434	6 866	5 183	324	21 056
Na dzień 30 września 2019 roku						
Wartość brutto	249	8 157	7 177	7 320	618	23 521
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(86)	(1 320)	(1 857)	(2 671)	(456)	(6 390)
Wartość netto	163	6 837	5 320	4 649	162	17 131

Okres użytkowania tych środków jest zgodny z okresem trwania umów leasingowych i wynosi od 13 do 48 miesięcy. Spółka dokonuje odpisów amortyzacyjnych tych środków metodą liniową.

Na dzień 30 września 2019 roku przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tych umów oraz wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych netto przedstawiają się następująco:

	30 września 2019		31 grudnia 2018	
	Opłaty minimalne	Wartość bieżąca opłat	Opłaty minimalne	Wartość bieżąca opłat
W okresie do 1 roku	4 547	4 342	2 723	2 306
W okresie od 1 do 5 lat	8 726	7 049	2 738	2 546
Powyżej 5 lat	2 804	2 571	–	–
Minimalne opłaty leasingowe ogółem	16 077	13 962	5 461	4 852
Minus koszty finansowe	(2 115)	–	(609)	–
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych, w tym:	13 962	13 962	4 852	4 852
Krótkoterminowe	4 342	4 342	2 306	2 306
Długoterminowe	9 620	9 620	2 546	2 546

Spółka nie ujmuje zobowiązań od leasingów krótkoterminowych oraz leasingów, w odniesieniu do których bazy składnik aktywów ma niską wartość. Ponadto w wartości zobowiązań leasingowych nie ujmuje się warunkowych opłat leasingowych. W ciągu pierwszych 9 miesięcy 2019 roku koszty z tych tytułów wynosiły:

30 września 2019

Leasing krótkoterminowy	7 572
Leasing aktywów o niskiej wartości	–
Razem	7 572

W okresie objętym sprawozdaniem finansowym nie ujęto żadnych kosztów z tytułu warunkowych opłat leasingowych oraz nie występują opłaty subleasingowe, ponieważ aktywa użytkowane są wyłącznie przez spółki Grupy.

11.9. Pozostałe należności długoterminowe

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Należności finansowe		
Kaucje/kwoty zatrzymane	572	332
Pozostałe należności finansowe	46 400	39 737
Odpis aktualizujący należności finansowe (-)	(89)	(123)
Pozostałe należności finansowe długoterminowe (netto)	46 883	39 946
Należności niefinansowe		
Inne należności niefinansowe	458	450
Pozostałe należności niefinansowe (netto)	458	450
Pozostałe należności długoterminowe ogółem (netto)	47 341	40 396

11.10. Akcje/udziały w pozostałych jednostkach

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Akcje/udziały w pozostałych spółkach notowanych na giełdzie	113	160
Akcje/udziały w pozostałych spółkach nie notowanych na giełdzie	1 376	1 228
	1 489	1 388

*akcje i udziały stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Grupy na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w nocie 11.19.3

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku jednostka dominująca dokonała zakupu 1 udziału w spółce InnoEnergy Central Europe Sp. z o.o. w kwocie 147 tysięcy złotych.

11.11. Aktywa finansowe długoterminowe

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Obligacje długoterminowe	-	14 066
	-	14 066

11.11.1. Obligacje

W dniu 9 listopada 2016 roku PBG S.A., w związku z zawarciem aneksów do dokumentacji restrukturyzacyjnej, poinformowała o rozpoczęciu procedury emisji obligacji, których nabycie zostało następnie zaferowane wierzycielom zaspokajanych przez PBG S.A. zgodnie z Układem, w tym spółce RAFAKO S.A. (Obligacje).

W konsekwencji powyższego, w dniu 20 stycznia 2017 roku jednostka dominująca złożyła oświadczenie o przyjęciu skierowanych do niej propozycji nabycia Obligacji spółki PBG S.A. emitowanych w ramach ośmiu serii od B1 do I1 (tak zwana Druga Emisja Obligacji PBG S.A.). Łącznie RAFAKO S.A. objęła 388 492 sztuk Obligacji o łącznej wartości nominalnej w wysokości 38 849 200,00 złotych. Objęcie wskazanych Obligacji nastąpiło w drodze potrącenia wierzycielności RAFAKO S.A. wynikających z układu PBG S.A. z ceną emisyjną Obligacji.

W dniu 9 lutego 2017 roku nastąpił przydział Obligacji na rzecz RAFAKO S.A. Poniżej zaprezentowano kluczowe informacje odnoszące się do warunków emisji oraz realizowanego przez PBG S.A. procesu wykupu:

1. Niewykupione na dzień publikacji niniejszego sprawozdania Obligacje PBG S.A. będą podlegać wykupowi w następujących terminach i kwotach:

Data Wykupu	21.11.2019*	31.12.2019	30.06.2020	Razem
Serie	G,G1 i G3	H,H1 i H3	I, I1 i I3	
Wartość wykupywanych Obligacji (w tysiącach złotych)	61 934,8	46 875,6	238 445,7	347 256,1
w tym				
Obligacje objęte przez RAFAKO S.A. wg ceny wykupu	4 996	3 781	19 045	27 822
Odpis aktualizujący wartość obligacji	(142)	(188)	(2 682)	(3 012)
Wartość obligacji wykazana w sprawozdaniu finansowym	4 854	3 593	16 363	24 810

* na mocy uchwały Zgromadzenia Obligatariuszy obligacji serii G wyemitowanych przez spółkę PBG S.A. z dnia 15 października 2019 roku zmianie uległ termin wykupu obligacji serii G, G1 oraz G3 z dnia 30 czerwca 2019 roku na dzień 21 listopada 2019 roku.

2. Obligacje wyemitowane przez PBG S.A. zgodnie z warunkami emisji były i są obligacjami zabezpieczonymi w rozumieniu Ustawy z dnia 15 stycznia 2015 roku o obligacjach. Obligacje PBG S.A. są zabezpieczone przede wszystkim zastawem rejestrowym na 42 466 000 sztuk zdematerializowanych akcji RAFAKO S.A. (co stanowi obecnie 33,3% kapitału RAFAKO S.A.), hipotekami na nieruchomościach Grupy PBG, zastawami rejestrowymi na innych wybranych aktywach Grupy PBG, w tym akcjach i udziałach wybranych spółek z Grupy PBG (w tym spółki PBG oil and gas Sp. z o.o), poręczeniami oraz oświadczeniami o poddaniu się egzekucji do łącznej kwoty zabezpieczenia w wysokości 1 065 000 000,00 złotych.
3. PBG S.A. zobowiązała się doprowadzić do dematerializacji Obligacji oraz ich notowania na ASO GPW S.A. lub ASO Bondspot S.A. w ciągu 3 miesięcy od ich wyemitowania (odpowiednio dla każdej Emisji Obligacji). Decyzjami Zarządu Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. podjętymi odpowiednio w dniu 9 marca 2017 roku i 19 kwietnia 2017 roku, pierwsze notowanie Obligacji PBG S.A. na okaziciela serii B, C, D, E, F, G, H oraz I w alternatywnym systemie obrotu na Catalyst odbyło się w dniu 10 marca 2017 roku, a obligacji serii C1, D1, G1, H1 oraz I1 w dniu 20 kwietnia 2017 roku.

Na dzień sporządzenia niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostka dominująca PBG S.A., zgodnie z harmonogramem, dokonała wykupu serii B1, C1, D1, E1 i F1 obligacji o łącznej wartości 11 026 800 złotych.

Na dzień sporządzenia niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z warunkami emisji obligacji właściwymi dla Obligacji objętych przez Spółkę a wyemitowanych przez PBG S.A., pozostałe do wykupu Obligacje spółki PBG S.A. (o łącznej wartości: 347,3 milionów złotych) zabezpieczone były wyżej wskazanymi zabezpieczeniami, w tym w szczególności zastawem rejestrowym na posiadanych bezpośrednio i pośrednio przez PBG S.A. akcjach spółki RAFAKO S.A. W ocenie Zarządu ustanowione zabezpieczenie w korespondencji z łączną kwotą zobowiązań z tytułu wskazanych Obligacji na dzień sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest wystarczające, aby uznać, że należność jest realizowalna.

Na dzień 30 września 2019 roku łączna wartość netto obligacji wynosiła 24 810 tysięcy złotych.

11.12. Zapasy

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Materiały (według wartości netto możliwej do uzyskania):	32 063	30 985
Według ceny nabycia	41 941	41 272
Według wartości netto możliwej do uzyskania	32 063	30 985
Produkty gotowe:	934	3 168
Według ceny nabycia/kosztu wytworzenia	934	3 168
Według wartości netto możliwej do uzyskania	934	3 168
Zapasy ogółem, według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia/kosztu wytworzenia oraz wartości netto możliwej do uzyskania	32 997	34 153

* zapasy stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Grupy na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w nocie 11.19.4

11.13. Pozostałe aktywa finansowe krótkoterminowe

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Zaliczka na poczet nabycia prawa do pożyczki	10 400	10 400
Odpis aktualizujący wartość zaliczki na poczet nabycia prawa do pożyczki	(10 400)	(10 400)
Obligacje krótkoterminowe*	24 810	7 608
	24 810	7 608

* szczegółowy opis dotyczący obligacji został zamieszczony w nocie 11.11.1

11.14. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	30 września 2019	31 grudnia 2018	30 września 2018
Środki pieniężne w banku i w kasie	77 386	88 090	123 784
Lokaty krótkoterminowe do 3 miesięcy, w tym:	37	602	61
	77 423	88 692	123 845

Środki pieniężne w banku są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od stawki referencyjnej ustalonej na rynku międzybankowym. Lokaty krótkoterminowe, klasyfikowane jako środki pieniężne, są dokonywane na różne okresy, od jednego dnia do jednego miesiąca, w zależności od aktualnego zapotrzebowania spółek wchodzących w skład Grupy na środki pieniężne i są oprocentowane według ustalonych z bankiem stóp procentowych.

Spółki Grupy posiadają środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania, do których zaliczają otrzymane w ramach przyznanych dotacji środki pieniężne ulokowane na wyodrębnionych rachunkach bankowych, które Grupa może wykorzystywać do uregulowania zobowiązań wynikających z realizowanych projektów.

Na dzień 30 września 2019 roku w pozycji środków pieniężnych wykazano środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania w kwocie 48,6 mln złotych (31 grudnia 2018 roku: 79,5 mln złotych) będące środkami pieniężnymi jednostki zależnej E003B7 sp. z o.o. przeznaczonymi na realizację kontraktu Jaworzno, które z punktu widzenia Grupy Kapitałowej RAFAKO mają ograniczoną możliwość dysponowania ze względu na formalne uzgodnienia w tym zakresie z instytucjami finansującymi kontrakt Jaworzno.

Dywidenda z E003B7 Sp. z o.o. do jedynego udziałowca, tj. RAFAKO S.A. będzie mogła być wypłacona bez negatywnych konsekwencji ze strony instytucji finansowych po zakończeniu okresu udzielonej przez te instytucje gwarancji, szczegóły są opisane szerzej w nocie 10.1.1.

11.15. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności krótkoterminowe

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Należności finansowe		
Należności z tytułu dostaw i usług	157 895	313 117
Odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu dostaw i usług (-)	(12 535)	(24 090)
Należności z tytułu dostaw i usług netto	145 360	289 027
Należności ze sprzedaży środków trwałych i wartości niematerialnych		
Kaucje	70 858	88 636
Należności dochodzone na drodze sądowej*	28 223	25 869
Inne należności finansowe	10 858	10 837
Odpis aktualizujący należności finansowe (-)	(24 371)	(24 189)
Należności finansowe ogółem (netto)	230 928	390 483
Należności niefinansowe		
Należności z tytułu przedpłat i udzielonych zaliczek	107 301	125 618
Należności budżetowe	31 974	12 722
Inne należności niefinansowe	6 407	6 820
Odpis aktualizujący należności niefinansowe (-)	(3 039)	(3 100)
Należności niefinansowe ogółem (netto)	142 643	142 060
Należności krótkoterminowe ogółem (netto)	373 571	532 543

* jednostka dominująca objęta należność odpisem aktualizującym w kwocie odpowiadającej szacowanemu poziomowi ryzyka nierealizowalności tej należności, szczegółowy opis należności spornych został zaprezentowany w nocie 22 niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Należności budżetowe obejmują przede wszystkim należności z tytułu podatku VAT zarówno krajowego, jak i zagranicznego.

Należności z tytułu dostaw i usług nie są oprocentowane i mają zazwyczaj 30-dniowy termin płatności. Jednakże, dla niektórych kontrahentów okres spłaty należności ustalany na podstawie indywidualnych umów zawiera się w przedziale od 1 do 3 miesięcy.

Grupa posiada politykę w zakresie dokonywania sprzedaży tylko zweryfikowanym klientom. Dzięki temu, zdaniem kierownictwa, nie istnieje dodatkowe ryzyko kredytowe, ponad poziom określony odpisem na nieściągalne należności właściwym dla należności handlowych.

Należności handlowe krótkoterminowe wykazane w śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 30 września 2019 roku w kwocie 145 360 tysięcy złotych dotyczą kontraktów handlowych z krajowymi oraz zagranicznymi kontrahentami.

Kaucje wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 30 września 2019 roku w kwocie 70 858 tysięcy złotych, dotyczą głównie projektów realizowanych w obszarach:

- budowy bloku parowego opalanego węglem w kwocie 17 708 tysięcy złotych,
- instalacji katalitycznego odazotowania spalin w kwocie 8 780 tysięcy złotych,
- budowy bloku energetycznego opalanego gazem koksowniczym w kwocie 7 137 tysięcy złotych,
- wykonania części ciśnieniowych kotła do spalarni w kwocie 5 874 tysiące złotych.

Zmiana stanu kaucji zanotowana w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku wynikała przede wszystkim z wpłaty kaucji pieniężnej związanej z realizacją umowy na budowę bloku energetycznego opalanego gazem koksowniczym w kwocie 7 109 tysięcy złotych, ze zwrotu kaucji pieniężnej związanej z realizacją umów na modernizację instalacji odsiarczania spalin w kwocie 11 168 tysięcy złotych oraz ze zwrotu kaucji pieniężnej związanej z realizacją umowy na budowę gazociągu w kwocie 15 362 tysiące złotych.

Istotną pozycję wykazaną w pozostałych należnościach stanowią zaliczki, które na dzień 30 września 2019 roku wynosiły 107 301 tysięcy złotych, w tym:

- zaliczka na poczet realizacji umowy na budowę zbiorników paliwa w kwocie 44 740 tysięcy złotych,
- zaliczka w związku z realizacją umowy na wyspę biomasową w kwocie 19 784 tysiące złotych,
- zaliczka w związku z realizacją umowy na budowę gazociągu w kwocie 12 998 tysięcy złotych,
- zaliczka w związku z realizacją umowy na budowę zbiornika LNG w kwocie 9 560 tysięcy złotych.

11.16. Rozliczenia międzyokresowe krótkoterminowe

	<i>30 września 2019</i>	<i>31 grudnia 2018</i>
Koszty gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych	5 796	8 452
Koszty związane z doprowadzeniem do zawarcia umów z klientami	420	2 938
Pozostałe koszty	11 005	8 051
Rozliczenia międzyokresowe	17 221	19 441

11.17. Udzielone pożyczki

Pożyczki	Zabezpieczenie	Inne	Waluta	Efektywna stopa procentowa	Termin spłaty	Należności z tytułu udzielonych pożyczek	
						30 września 2019	31 grudnia 2018
Pożyczki krótkoterminowe							
PBG S.A. (dawniej PBG oil and gas Sp. z o.o.)*	Weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową	pożyczka pieniężna w wysokości 10,5 mln złotych z przeznaczeniem na finansowanie bieżącej działalności	PLN	WIBOR 1M+marża	31-12-2019	9 722	10 302
PBG S.A. (dawniej PBG oil and gas Sp. z o.o.)*	Weksel własny in blanco	pożyczka pieniężna w wysokości 1 mln złotych z przeznaczeniem na finansowanie bieżącej działalności	PLN	WIBOR 1M+marża	31-12-2019	1 091	1 049
						10 813	11 351

*w dniu 3 czerwca 2019 roku nastąpiło przejęcie spółki PBG oil and gas Sp. z o.o. przez spółkę PBG S.A.

11.18. Odpisy aktualizujące wartość skonsolidowanych aktywów

	Rzeczowe aktywa trwałe	Akcje/udziały*	Pozostałe aktywa finansowe****	Pozostałe aktywa niefinansowe****	Zapasy**	Aktywa z tytułu umów	Należności***
1 stycznia 2019	(518)	(4 975)	(10 400)	(5 676)	(10 287)	(1 848)	(51 502)
Utworzenie	(2)	(47)	–	–	–	(1 422)	(3 832)
Rozwiązanie	–	–	–	–	115	–	1 771
Wykorzystanie	448	–	–	–	294	–	13 529
30 września 2019	(72)	(5 022)	(10 400)	(5 676)	(9 878)	(3 270)	(40 034)
1 stycznia 2018	(68)	(4 978)	(10 500)	(5 676)	(11 105)	–	(36 749)
Korekta bilansu otwarcia	–	–	–	–	–	(1 888)	(12 630)
1 stycznia 2018	(68)	(4 978)	(10 500)	(5 676)	(11 105)	(1 888)	(49 379)
Utworzenie	(8)	(92)	–	–	(465)	(562)	(3 049)
Rozwiązanie	10	–	–	–	–	–	1 161
Wykorzystanie	–	–	–	–	638	–	427
30 września 2018	(66)	(5 070)	(10 500)	(5 676)	(10 932)	(2 450)	(50 840)

* odpisy aktualizujące wartość udziałów/akcji w spółkach dotyczą udziałów/akcji w spółkach postawionych w stan upadłości oraz aktualizacji wartości udziałów w procesie upadłości układowej

** utworzenie oraz rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość zapasów ujmowane jest w koszcie wytworzenia produktów i usług

*** odpisy aktualizujące wartość należności handlowych oraz pozostałych należności, w tym należności z tytułu kar umownych

**** Zarząd jednostki dominującej ocenia, że wynikające z umowy zawartej w 2012 roku aktywa finansowe są obciążone istotnym ryzykiem nierealizowalności i utrzymał decyzję o objęciu wartości inwestycji odpisem aktualizującym.

W odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług, dla których odpisy aktualizujące szacuje się dla całego życia instrumentu, Grupa nie jest narażona na ryzyko kredytowe w związku z pojedynczym znaczącym kontrahentem. W konsekwencji szacunki odpisów są dokonywane na zasadzie zbiorowej, a należności zostały pogrupowane według okresu przeterminowania dłużnika. Szacunek odpisu jest oparty przede wszystkim o historycznie kształtujące się przeterminowania i powiązanie zalegania z faktyczną spłatalnością z ostatnich 5 lat.

Wartości brutto poszczególnych grup oraz wysokość odpisów kształtowały się na 30 września 2019 roku i datę porównywalną następująco:

	Aktywa z tytułu umowy	Należności z tytułu dostaw i usług					Powyżej 365 dni	Razem
		Bieżące	0-30 dni	31-90 dni	91-180 dni	Od 181- 365 dni		
30 września 2019 roku								
Lokalizacja: Polska								
Wskaźnik odpisu	0,85%	0,85%	0,85%	32,22%	55,44%	67,89%	92,44%	–
Wartość brutto	456 979	54 470	15 385	8 048	4 624	2 845	6 659	549 010
Odpis aktualizujący	(3 270)	(385)	(118)	(1 590)	(233)	(1 030)	(6 481)	(13 107)
Lokalizacja: zagranica								
Wskaźnik odpisu	–	0,85%	0,85%	32,22%	55,44%	67,89%	92,44%	–
Wartość brutto	–	57 078	3 210	113	296	2 507	2 660	65 864
Odpis aktualizujący	–	(487)	(27)	(37)	(164)	(1 701)	(282)	(2 698)
Razem odpisy	(3 270)	(872)	(145)	(1 627)	(397)	(2 731)	(6 763)	(15 805)

	Aktywa z tytułu umowy	Należności z tytułu dostaw i usług					Powyżej 365 dni	Razem
		Bieżące	0-30 dni	31-90 dni	91-180 dni	Od 181- 365 dni		
31 grudnia 2018 roku								
Lokalizacja: Polska								
Wskaźnik odpisu	0,85%	0,85%	0,85%	32,22%	55,44%	67,89%	92,44%	–
Wartość brutto	383 200	220 404	681	3 349	1 913	2 343	18 230	630 120
Odpis aktualizujący	(1 848)	(1 046)	(216)	(61)	(192)	(2 178)	(18 030)	(23 571)
Lokalizacja: zagranica								
Wskaźnik odpisu	–	0,85%	0,85%	32,22%	55,44%	67,89%	92,44%	–
Wartość brutto	–	39 411	20 549	2 009	1 827	22	2 378	66 196
Odpis aktualizujący	–	(336)	(175)	(647)	(1 013)	(15)	(181)	(2 367)
Razem odpisy	(1 848)	(1 382)	(391)	(708)	(1 205)	(2 193)	(18 211)	(25 938)

Na dzień 30 września 2019 roku pozostałe należności finansowe krótkoterminowe o wartości brutto w kwocie 109 939 tysięcy złotych zostały objęte odpisem aktualizującym w wartości 24 371 tysięcy złotych (31 grudnia 2018 roku: wartość brutto 125 645 tysięcy złotych, wartość odpisów aktualizujących wartość pozostałych należności 24 189 tysięcy złotych).

11.19. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Grupy

11.19.1. Zabezpieczenia ustanowione na środkach trwałych

Na dzień 30 września 2019 roku wartość środków trwałych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Grupy wynosiła 125 326 tysięcy złotych. Środki trwałe jednostki dominującej o wartości 123 892 tysiące złotych zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Kredytowego Wielocelowego (ustanowiona hipoteka na łączną kwotę do 300 milionów złotych na nieruchomościach, których RAFAKO S.A. jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym z wyłączeniem nieruchomości mieszkalnych oraz zastaw rejestrowy pierwszorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw) oraz wierzytelności BGK S.A., PKO BP S.A., mBank S.A. i PZU S.A. wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz Nowe Jaworzno Grupa TAURON Sp. z o.o. (poprzednio TAURON Wytwarzanie S.A.) w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy drugorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw). Ponadto, zabezpieczeniu zobowiązań z tytułu zawartych umów kredytowych podlegają budynki i budowie jednostki zależnej o wartości 1 193 tysiące złotych, a także sprzęt IT oraz kontenery biurowe o wartości 241 tysiące złotych.

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Środki trwałe zabezpieczone hipoteką, w tym:	84 854	89 469
grunty	9 162	9 162
budynki i budowie	75 692	80 307
Środki trwałe, na których ustanowiono zastaw rejestrowy, w tym:	40 472	43 940
urządzenia techniczne i maszyny	38 329	42 740
środki transportu	2 143	1 200
	125 326	133 409*

* wykazane kwoty obejmują środki trwałe zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży w kwocie 78 tysięcy złotych (31 grudnia 2018: 175 tysięcy złotych)

11.19.2. Zabezpieczenia ustanowione na wartościach niematerialnych

Na dzień 30 września 2019 roku wartości niematerialne o wartości 8 443 tysiące złotych stanowiły zabezpieczenie zobowiązań jednostki dominującej (31 grudnia 2018: 9 339 tysięcy złotych). Wartości niematerialne zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Kredytowego Wielocelowego (ustanowiony zastaw rejestrowy pierwszorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw) oraz wierzytelności BGK S.A., PKO BP S.A., mBank S.A. i PZU S.A. wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz Nowe Jaworzno Grupa TAURON Sp. z o.o. (poprzednio TAURON Wytwarzanie S.A.) w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy drugorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw).

11.19.3. Zabezpieczenia ustanowione na akcjach/udziałach

Na dzień 30 września 2019 roku akcje/udziały jednostki dominującej w spółkach zależnych oraz w pozostałych jednostkach o wartości 36 626 tysięcy złotych (31 grudnia 2018: 36 520 tysięcy złotych) zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Kredytowego Wielocelowego (ustanowiony zastaw rejestrowy pierwszorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw) oraz wierzytelności BGK S.A., PKO BP S.A., mBank S.A. i PZU S.A. wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz na rzecz Nowe Jaworzno Grupa TAURON Sp. z o.o. (poprzednio TAURON Wytwarzanie S.A.) w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy drugorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw, zastaw rejestrowy i finansowy na udziałach w E003B7 Sp. z o.o.).

11.19.4. Zabezpieczenia ustanowione na zapasach

Na dzień 30 września 2019 roku zapasy o wartości 29 880 tysięcy złotych stanowiły zabezpieczenie zobowiązań jednostki dominującej (31 grudnia 2018: 29 391 tysięcy złotych). Zapasy zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Kredytowego Wielocelowego (ustanowiony zastaw rejestrowy pierwszorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw) oraz wierzytelności BGK S.A., PKO BP S.A., mBank S.A. i PZU S.A. wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz Nowe Jaworzno Grupa TAURON Sp. z o.o. (poprzednio TAURON Wytwarzanie S.A.) w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy drugorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw).

11.19.5. Zabezpieczenia ustanowione na należnościach handlowych

Na dzień 30 września 2019 roku należności z tytułu dostaw, robót i usług w kwocie 11 516 tysięcy złotych stanowiły zabezpieczenie udzielonych gwarancji oraz kredytów i pożyczek (31 grudnia 2018 roku: 20 170 tysięcy złotych).

11.20. Kapitał podstawowy

W okresie 9 miesięcy 2019 roku zakończonym 30 września 2019 roku kapitał podstawowy RAFAKO S.A. nie uległ zmianie i jego wartość na dzień 30 września 2019 roku wynosiła 254 864 tysiące złotych.

<i>Kapitał akcyjny</i>	<i>Liczba akcji w szt.</i>	<i>Wartość akcji w tys. zł</i>
Akcje serii A	900 000	1 800
Akcje serii B	2 100 000	4 200
Akcje serii C	300 000	600
Akcje serii D	1 200 000	2 400
Akcje serii E	1 500 000	3 000
Akcje serii F	3 000 000	6 000
Akcje serii G	330 000	660
Akcje serii H	8 070 000	16 140
Akcje serii I	52 200 000	104 400
Akcje serii J	15 331 998	30 664
Akcje serii K	42 500 000	85 000
	127 431 998	254 864

W związku z emisją obligacji przez PBG S.A. w 2016 roku, głównego akcjonariusza jednostki dominującej, na akcjach RAFAKO S.A. należących bezpośrednio do PBG S.A. (7 665 999 akcji), jak i pośrednio poprzez spółkę zależną od PBG S.A. - Multaros Trading Company Limited (34 800 001 akcji) został ustanowiony zastaw rejestrowy na rzecz obligatariuszy PBG S.A.

11.21. Wartość nominalna akcji

Wszystkie wyemitowane akcje posiadają wartość nominalną wynoszącą 2,00 złote i zostały objęte w zamian za wkłady pieniężne.

11.22. Prawa akcjonariuszy

Akcje wszystkich serii są jednakowo uprzywilejowane co do dywidendy oraz zwrotu z kapitału.

11.23. Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej

W okresie 9 miesięcy zakończonym dnia 30 września 2019 roku kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej nie uległ zmianie i na dzień 30 września 2019 roku kapitał ten wyniósł 165 119 tysięcy złotych.

11.24. Zysk/(strata) przypadający na jedną akcję

Zysk/(strata) podstawowy przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie skonsolidowanego zysku/(straty) netto przypadającego na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych jednostki dominującej występujących w ciągu okresu.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące zysku/(straty) oraz akcji, które posłużyły do wyliczenia podstawowego zysku/(straty) na jedną akcję:

	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019</i>	<i>Okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2018</i>
Zysk/(strata) netto z działalności kontynuowanej	(199 529)	21 247
Zysk/(strata) netto przypadający na zwykłych akcjonariuszy, zastosowany do obliczenia zysku/(straty) na jedną akcję	(199 255)	21 671
Średnia ważona liczba wyemitowanych akcji zwykłych zastosowana do obliczenia podstawowego zysku/(straty) na jedną akcję	127 431 998	127 431 998
Wpływ rozwodnienia:	-	-
Opcje na akcje	-	-
Umarzalne akcje uprzywilejowane	-	-
Skorygowana średnia ważona liczba akcji zwykłych zastosowana do obliczenia rozwodnionego zysku/(straty) na jedną akcję	127 431 998	127 431 998
Zysk/(strata) na jedną akcję w złotych		
– podstawowy/rozwodniony z zysku/(straty) za okres przypadający zwykłym akcjonariuszom	(1,57)	0,17

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku jednostka dominująca nie dokonała emisji nowych akcji.

Grupa nie prezentuje zysku rozwodnionego na jedną akcję za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku, ponieważ nie posiada instrumentów finansowych powodujących rozwodnienie akcji.

11.25. Pozostałe zobowiązania długoterminowe

	<i>30 września 2019</i>	<i>31 grudnia 2018</i>
Zobowiązania finansowe		
Kwoty zatrzymane (kaucje)	40	19
Pozostałe zobowiązania	15 691	12 921
Zobowiązania finansowe ogółem	15 731	12 940

11.26. Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych - długoterminowe

	<i>30 września 2019</i>	<i>31 grudnia 2018</i>
Naliczone zobowiązania z tytułu niewypłaconej premii	5	13
Rezerwy na odprawy emerytalne	7 249	6 946
Rezerwa na nagrody jubileuszowe	11 230	12 198
Rezerwa na pozostałe świadczenia pracownicze	4 304	4 447
	22 788	23 604

11.27. Świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia oraz inne świadczenia

Na podstawie prognozy wyceny dokonanej na koniec okresu obrachunkowego przez profesjonalną firmę aktuarialną Grupa tworzy rezerwę na wartość bieżącą zobowiązania z tytułu odpraw emerytalnych, nagród jubileuszowych oraz ZFŚS. Kwotę tej rezerwy oraz uzgodnienie przedstawiające zmiany stanu w ciągu okresu obrotowego przedstawiono w poniższej tabeli:

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Na dzień 1 stycznia	26 207	23 304
Koszty odsetek	543	741
Koszty bieżącego zatrudnienia	402	531
(Zyski)/straty aktuarialne	264	4 275
Wypłacone świadczenia	(1 784)	(2 644)
Koniec okresu	25 632	26 207
Rezerwy długoterminowe	22 782	23 590
Rezerwy krótkoterminowe	2 850	2 617

Główne założenia przyjęte przez aktuarium na dzień i w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku oraz w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku do wyliczenia kwoty zobowiązania są następujące:

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Stopa dyskontowa (%)	2,8	2,8
Przewidywany wskaźnik inflacji (%)*	–	–
Wskaźnik rotacji pracowników	7,5	7,5
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń (%)**	2	2

11.28. Pozostałe rezerwy długoterminowe

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Rezerwa na naprawy gwarancyjne	33 644	30 228
	33 644	30 228

11.29. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania krótkoterminowe

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Zobowiązania finansowe		
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	330 869	306 511
Zobowiązania z tytułu zakupu środków trwałych i wartości niematerialnych	237	704
Kwoty zatrzymane (kaucje)	385	271
Inne zobowiązania finansowe	272	199
Zobowiązania finansowe ogółem	331 763	307 685

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Zobowiązania niefinansowe		
Zobowiązania z tytułu podatków i innych świadczeń	4 177	21 225
Przedpłaty i zaliczki otrzymane na dostawy	79	–
Pozostałe zobowiązania	879	–
Inne zobowiązania niefinansowe	6 673	13 598
Zobowiązania niefinansowe ogółem	11 808	34 823
	343 571	342 508

11.30. Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych krótkoterminowe

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń społecznych	8 858	9 036
Zobowiązania wobec pracowników z tytułu wynagrodzeń	9 323	8 491
Zobowiązania z tytułu Programu Dobrowolnych Odejść	–	145
Rezerwy na koszty niewykorzystanych urlopów	4 045	4 202
Naliczone zobowiązania z tytułu niewypłaconej premii	2 910	5 712
Rezerwy na odprawy emerytalne	736	541
Rezerwa na nagrody jubileuszowe	1 751	1 754
Rezerwa na pozostałe świadczenia pracownicze	378	328
	28 001	30 209

11.31. Pozostałe rezerwy krótkoterminowe

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Rezerwa na naprawy gwarancyjne	9 621	10 326
Rezerwa na straty z tytułu umów	14 309	3 678
Pozostałe rezerwy	999	1 147
	24 940	15 151

12. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym nie uległy zmianie w stosunku do opublikowanych w ostatnim skonsolidowanym rocznym sprawozdaniu finansowym za 2018 rok.

13. Instrumenty finansowe

Grupa prezentuje poszczególne kategorie i klasy instrumentów finansowych w wartości bilansowej, których wartość godziwa jest zbliżona do wartości bilansowej. Wartość księgowa jest zbliżona do godziwej z powodu relatywnie krótkiego terminu zapadalności (dla pozycji krótkoterminowych), bądź dyskontowania rozrachunków długoterminowych.

Wartość aktywów finansowych prezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według stanu na dzień 30 września 2019 oraz 31 grudnia 2018 roku odnosi się do następujących kategorii instrumentów finansowych określonych w MSSF 9:

- aktywa finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie (AZK),
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik – wyznaczone jako wyceniane w ten sposób przy początkowym ujęciu lub później (AWGW-W),
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik – obowiązkowo wyceniane w ten sposób zgodnie z MSSF 9 (AWGW-O),
- instrumenty kapitałowe wyznaczone przy początkowym ujęciu do wyceny w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (IKWGP),
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (AFWGP),
- instrumenty finansowe wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające (IZ),
- aktywa poza zakresem MSSF 9 (Poza MSSF9).

Grupa prezentuje poszczególne kategorie i klasy instrumentów finansowych w wartości bilansowej, których wartość godziwa jest zbliżona do wartości bilansowej. Wartość księgowa jest zbliżona do godziwej z powodu relatywnie krótkiego terminu zapadalności (dla pozycji krótkoterminowych), bądź dyskontowania rozrachunków długoterminowych.

Kategorie i klasy aktywów finansowych	Wartość bilansowa	
	30 września 2019	31 grudnia 2018
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	113	160
Udziały i akcje długoterminowe	113	160
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1 376	1 228
Udziały i akcje długoterminowe	1 376	1 228
Aktywa wyceniane w zamortyzowanym koszcie	313 434	463 456
Obligacje	24 810	21 675
Należności z tytułu dostaw i usług	191 671	328 642
Należności ze sprzedaży środków trwałych i wartości niematerialnych	–	303
Pozostałe należności finansowe*	86 140	101 485
Pożyczki udzielone	10 813	11 351
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	77 423	88 692
	392 346	553 536

* w tym: należności z tytułu kar umownych, należności sporne, oraz kaucje.

Wartość zobowiązań finansowych prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według stanu na dzień 30 września 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku odnosi się do następujących kategorii instrumentów finansowych określonych w MSSF 9:

- zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie (ZZK),
- zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik – wyznaczone jako wyceniane w ten sposób przy początkowym ujęciu lub później (ZGWG-W),
- zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik – zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu zgodnie z MSSF 9 (ZGWG-O),
- umowy gwarancji finansowych (UGF),
- warunkowa zapłata w ramach połączenia przedsięwzięć (WZP),
- instrumenty finansowe wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające (IZ),
- zobowiązania poza zakresem MSSF 9 (Poza MSSF9).

Kategorie i klasy zobowiązań finansowych	Wartość bilansowa	
	30 września 2019	31 grudnia 2018
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	468 241	424 193
Kredyty i pożyczki	120 749	103 568
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług (w tym inwestycyjne)	346 795	320 131
Pozostałe zobowiązania finansowe	697	494
Zobowiązania z tytułu gwarancji, factoringu i wyłączone z zakresu MSSF 9	13 963	4 852
Zobowiązania z tytułu leasingu i umów dzierżawy z opcją zakupu	13 963	4 852
	482 204	429 045

Tabela poniżej przedstawia aktywa oraz zobowiązania finansowe ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w wartości godziwej, zakwalifikowane do określonego poziomu w hierarchii wartości godziwej:

- poziom 1 – notowane ceny (bez dokonywania korekt) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów oraz zobowiązań,
- poziom 2 – dane wejściowe do wyceny aktywów i zobowiązań, inne niż notowane ceny ujęte w ramach poziomu 1, obserwowalne na podstawie zmiennych pochodzących z aktywnych rynków,
- poziom 3 – dane wejściowe do wyceny aktywów i zobowiązań, nie ustalone w oparciu o zmienne pochodzące z aktywnych rynków.

30 września 2019 roku	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	113	–	–
Udziały i akcje długoterminowe	113	–	–
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1 376	–	–
Udziały i akcje długoterminowe	1 376	–	–
31 grudnia 2018 roku	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	160	–	–
Udziały i akcje długoterminowe	160	–	–
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1 228	–	–
Udziały i akcje długoterminowe	1 228	–	–

W okresie sprawozdawczym nie wystąpiły istotne przeniesienia pomiędzy poziomem 1 oraz poziomem 2 wartości godziwej instrumentów.

14. Instrumenty pochodne

Na dzień 30 września 2019 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała nierozliczonych transakcji walutowych typu forward.

Na dzień 30 września 2019 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała nierozliczonych innych rodzajów instrumentów pochodnych.

Spółki Grupy Kapitałowej nie stosują rachunkowości zabezpieczeń, niemniej jednak stosowane transakcje nie mają charakteru spekulacyjnego, a ich celem jest efektywne zabezpieczenie transakcji kupna/sprzedaży denominowanych w walucie.

15. Kredyty i pożyczki

<i>Kredyty i pożyczki krótkoterminowe</i>	<i>Zabezpieczenie</i>	<i>Inne</i>	<i>Waluta</i>	<i>Efektywna stopa procentowa</i>	<i>Termin spłaty</i>	<i>30 września 2019</i>	<i>31 grudnia 2018</i>
PKO BP S.A.	wksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową, przelew wierzytelności z kontraktów*, klauzula potrącenia wierzytelności z rachunków RAFAKO S.A., hipoteka**, oświadczenie o poddaniu się egzekucji, zastaw rejestrowy na zbiorze rzeczy ruchomych i praw stanowiących całość gospodarczą przedsiębiorstwa	kredyt odnawialny w rachunku bieżącym do kwoty 70 milionów złotych***	PLN	WIBOR 1M + marża	30.06.2020****	69 146	60 081
PKO BP S.A.	wksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową, przelew wierzytelności z kontraktów*, klauzula potrącenia wierzytelności z rachunków RAFAKO S.A., hipoteka**, oświadczenie o poddaniu się egzekucji, zastaw rejestrowy na zbiorze rzeczy ruchomych i praw stanowiących całość gospodarczą przedsiębiorstwa	kredyt obrotowy odnawialny w rachunku kredytowym do kwoty 44 milionów złotych	PLN	WIBOR 1M lub EURIBOR 1M + marża	30.06.2020****	42 325	40 749
PKO BP S.A.	wksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową, przelew wierzytelności z kontraktów*, klauzula potrącenia wierzytelności z rachunków RAFAKO S.A., hipoteka**, oświadczenie o poddaniu się egzekucji, zastaw rejestrowy na zbiorze rzeczy ruchomych i praw stanowiących całość gospodarczą przedsiębiorstwa	kredyt obrotowy odnawialny z przeznaczeniem na pokrycie zobowiązań z tytułu wypłat dokonanych w ramach gwarancji bankowych	PLN	WIBOR 1M + marża	30.06.2020****	8 298	–
Podkarpacki Bank Spółdzielczy	wksel własny in blanco, pełnomocnictwo do rachunku, hipoteki na nieruchomości, przelew wierzytelności z polisy ubezpieczeniowej	umowa kredytu w rachunku bieżącym na kwotę 1 mln złotych	PLN	WIBOR 1M + marża	05.09.2019	910	892

<i>Kredyty i pożyczki krótkoterminowe</i>	<i>Zabezpieczenie</i>	<i>Inne</i>	<i>Waluta</i>	<i>Efektywna stopa procentowa</i>	<i>Termin spłaty</i>	<i>30 września 2019</i>	<i>31 grudnia 2018</i>
Podkarpacki Bank Spółdzielczy	wksel in blanco, pełnomocnictwo do rachunku o oświadczenia o poddaniu się egzekucji, hipoteki na nieruchomości, przelew wierzytelności z polisy ubezpieczeniowej	umowa kredytu obrotowego na kwotę 2 mln złotych	PLN	WIBOR 1M + marża	30.08.2019	–	1 750
Siemens Finance Sp. z o.o.	wksel własny in blanco	Umowa pożyczki	PLN	WIBOR 1M + marża	15.07.2021	37	35
						120 716	103 507

* zabezpieczenie udzielonego kredytu stanowią należności z kontaktów realizowanych przez RAFAKO S.A.;

** na dzień sporządzenia niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostka dominująca ustanowiła hipotekę na nieruchomościach Spółki (za wyjątkiem mieszkań i budynków mieszkalnych) na łączną kwotę do 300 milionów złotych, która ma stanowić dodatkowe zabezpieczenie udzielonego przez bank PKO BP S.A. kredytu;

*** na dzień publikacji niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, zgodnie z aneksem do umowy limitu kredytowego wielocelowego podpisanego dnia 28 czerwca 2019 roku, limit udzielony został do kwoty 200 mln złotych, w tym limit kredytu w rachunku bieżącym: do kwoty 70 milionów złotych do dnia 31 stycznia 2020 roku, a od dnia 1 lutego 2020 roku do kwoty 50 milionów złotych i kredytu obrotowego do kwoty 44 milionów złotych.

**** na dzień publikacji niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, zgodnie z aneksem do umowy limitu kredytowego wielocelowego podpisanego dnia 28 czerwca 2019 roku, termin wykorzystania i spłaty kredytu przedłużono do dnia 30 czerwca 2020 roku.

16. Zarządzanie kapitałem

Zarządzanie kapitałem przez Grupę Kapitałową mające na celu zapewnienie możliwie wysokiego poziomu bezpieczeństwa działalności operacyjnej przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów pozyskiwania źródeł finansowania. Zabezpieczenie stabilnego rozwoju Grupy wymaga utrzymywania odpowiedniej relacji pomiędzy własnym i obcymi kapitałami oraz efektywnego zarządzania nadwyżkami finansowymi. Grupa analizuje strukturę kapitału poprzez wskaźnik kapitalizacji (udział kapitału własnego w sumie bilansowej).

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Udział zadłużenia w kapitale własnym		
Kapitał własny	397 897	597 335
Kapitał obcy (kredyty bankowe oraz otrzymane pożyczki)	120 749	103 568
Suma bilansowa	1 283 823	1 357 521
Wskaźnik kapitalizacji (kapitał własny/suma bilansowa)	0,31	0,44
Źródła finansowania ogółem		
Kapitał własny	397 897	597 335
Kapitał obcy (kredyty bankowe oraz otrzymane pożyczki)	120 749	103 568
Leasing finansowy	13 962	4 852
Wskaźnik kapitału do źródeł finansowania ogółem	2,95	5,51
EBITDA		
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	(214 023)	40 531
Amortyzacja	13 314	14 825
EBITDA	(200 709)	55 356
Dług		
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	120 749	103 568
Leasing finansowy	13 962	4 852
Wskaźnik długu do EBITDA	(0,67)	1,96

17. Zmiana stanu rezerw, zobowiązań i rozliczeń międzyokresowych wykazanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej

	Rezerwa na przewidywane straty na kontraktach	Rezerwa na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne i ZFŚS	Rezerwa na urlopy	Rezerwa na naprawy gwarancyjne	Rezerwa na koszty kar kontraktowych	Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych	Rezerwa na straty kredytowe z tytułu udzielonych poręczeń	Rezerwa na Program Dobrowolnych Odejść	Rezerwa na koszty restrukturyzacji	Rezerwa na pozostałe koszty	Pozostałe rezerwy
1 stycznia 2019	3 677	26 207	4 202	40 553	–	5 725	1 549	145	–	571	233
Utworzenie rezerwy	23 108	1 209	668	10 180	–	2 407	1 418	–	–	–	264
Rozwiązanie rezerwy	(12 476)	–	(825)	(2 020)	–	(116)	(71)	(4)	–	(107)	–
Wykorzystanie rezerwy	–	(1 784)	–	(5 448)	–	(5 101)	–	(141)	–	–	(266)
30 września 2019	14 309	25 632	4 045	43 265	–	2 915	2 896	–	–	464	231
1 stycznia 2018	15 863	23 305	5 402	17 688	8 069	7 670	–	1 596	8 368	3 936	196
korekta bilansu otwarcia	(1 754)	–	–	25 112	1 691	–	1 618	–	–	–	–
1 stycznia 2018	14 109	23 305	5 402	42 800	9 760	7 670	1 618	1 596	8 368	3 936	196
Utworzenie rezerwy	957	2 515	595	13 230	322	6 222	–	–	–	542	351
Rozwiązanie rezerwy	(9 612)	(191)	–	(4 806)	(6 361)	(983)	–	(110)	(5 747)	(2 749)	–
Wykorzystanie rezerwy	(4 408)	(1 852)	(2 131)	(11 579)	(3 399)	(6 080)	–	(1 008)	(2 588)	(119)	(384)
30 września 2018	1 046	23 777	3 866	39 645	–	6 829	1 618	478	33	1 610	163

18. Emisja, wykup i spłata dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych

W okresie 9 miesięcy 2019 roku jednostka dominująca nie przeprowadzała emisji, wykupu i spłat dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych.

19. Wypłacone lub zadeklarowane dywidendy

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku Spółki Grupy Kapitałowej nie wypłacały dywidendy. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa dywidenda może być wypłacona jedynie z zysku pojedynczych jednostek wchodzących w skład Grupy, a nie w oparciu o skonsolidowany wynik Grupy Kapitałowej.

20. Zobowiązania inwestycyjne

Na dzień 30 września 2019 roku jednostki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej RAFAKO nie wykazywały zobowiązań z tytułu nabycia rzeczowych aktywów trwałych. Ponadto jednostki Grupy nie posiadały podpisanych umów dotyczących planowanych w 2019 roku nakładów inwestycyjnych, które nie zostały na dzień zakończenia okresu sprawozdawczego ujęte w księgach rachunkowych.

21. Zmiany pozycji pozabilansowych, informacje o udzieleniu przez Grupę poręczeń kredytu, pożyczki lub udzieleniu gwarancji

	30 września 2019	31 grudnia 2018
Należności z tytułu gwarancji finansowych otrzymanych w głównej mierze jako zabezpieczenie wykonania umów handlowych, w tym:	697 083	721 149
- od jednostek powiązanych	-	-
Należności z tytułu otrzymanych poręczeń, w tym:	-	-
- od jednostek powiązanych	-	-
Weksle otrzymane jako zabezpieczenie, w tym:	58 983	57 198
- od jednostek powiązanych	53 074	55 605
Akredytywy	5 637	-
	761 703	778 913
	30 września 2019	31 grudnia 2018
Zobowiązania z tytułu gwarancji finansowych udzielonych w głównej mierze jako zabezpieczenie wykonania umów handlowych, w tym:	540 925	419 849
- na rzecz jednostek powiązanych	-	-
Zobowiązania z tytułu udzielonych poręczeń, w tym:	1 182 207	1 237 935
- na rzecz jednostek powiązanych	-	-
Weksle wydane pod zabezpieczenie, w tym:	32 990	38 136
- na rzecz jednostek powiązanych	576	-
Akredytywy	-	-
	1 756 122	1 695 920

W okresie 9 miesięcy 2019 roku Grupa Kapitałowa RAFAKO zanotowała wzrost poziomu zobowiązań warunkowych w kwocie 60 202 tysiące złotych, który wynikał głównie ze wzrostu poziomu udzielonych gwarancji. W okresie 9 miesięcy 2019 roku na zlecenie RAFAKO S.A. banki oraz instytucje ubezpieczeniowe udzieliły kontrahentom gwarancji, z tytułu dobrego wykonania umowy, w kwocie 159 437 tysięcy złotych, gwarancji zwrotu zaliczki, w kwocie 63 237 tysięcy złotych oraz gwarancji przetargowych, w kwocie 22 573 tysiące złotych. Największą pozycję w tej grupie zobowiązań stanowi gwarancja dobrego wykonania umowy na kwotę 35 547 tysięcy złotych, wystawiona w czerwcu 2019 roku. Zobowiązania z tytułu udzielonych poręczeń na koniec września 2019 roku wynosiły 1 182 207 tysięcy złotych. Największą pozycję w tej grupie zobowiązań stanowią poręczenia udzielone w dniu 16 kwietnia 2014 roku oraz 24 lutego 2016 roku przez RAFAKO S.A. za zobowiązania jednostki zależnej E003B7 Sp. z o.o., z terminem obowiązywania do dnia 17 kwietnia 2028 roku, w związku z projektem na „Budowę nowych mocy w technologiach węglowych w TAURON Wytwarzanie S.A.– Budowa bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II”. Największą pozycją wśród gwarancji udzielonych, które wygasły w okresie 9 miesięcy 2019 roku była gwarancja dobrego wykonania umowy w kwocie 2 310 tysięcy euro.

Na dzień 30 września 2019 roku Grupa posiadała czynne i dostępne limity gwarancyjne w łącznej kwocie 606 183,9 tysiąca złotych, w tym bankowe limity gwarancyjne w kwocie 223 871,7 tysiąca złotych oraz ubezpieczeniowe limity gwarancyjne w kwocie 382 312,2 tysiąca złotych.

W okresie 9 miesięcy 2019 roku Grupa Kapitałowa RAFAKO odnotowała spadek poziomu należności warunkowych w kwocie 17 210 tysięcy złotych otrzymanych głównie pod zabezpieczenie należytego wykonania umów oraz zwrotu zaliczki, w tym spadek poziomu należności z tytułu otrzymanych gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych w kwocie 24 066 tysięcy złotych, jednak wzrost poziomu należności z tytułu weksli w wysokości 1 785 tysięcy złotych oraz akredytyw w wysokości 5 637 tysięcy złotych. Największą pozycję wśród gwarancji otrzymanych w okresie 9 miesięcy 2019 roku stanowi gwarancja dobrego wykonania umowy w kwocie 775 tysięcy euro. Największą pozycję wśród gwarancji wygasłych w okresie 9 miesięcy 2019 roku stanowiła gwarancja zwrotu zaliczki w kwocie 3 684 tysiące euro.

22. Sprawy sporne, postępowania sądowe

Na dzień sporządzenia niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Spółki Grupy Kapitałowej są w trakcie prowadzenia spraw sądowych, w których są zarówno pozwanym jak i powodem.

Szczegółowy opis kluczowych spraw sądowych znajduje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku dostępnym pod adresem:

<https://www.rafako.com.pl/relacje-inwestorskie/raporty-okresowe?page=18083>

Jako zakończone należy traktować sprawy opisywane w notach 37.1 i 37.2 ww. sprawozdania. W odniesieniu do pozostałych nie zaszły żadne istotne zmiany.

Nowym postępowaniem sądowym jest powództwo wytoczone 30 kwietnia 2019 roku przez jednostkę dominującą przeciwko Mostostal Warszawa S.A. W pozwie jednostka dominująca domaga się 2 429 tysięcy złotych tytułem odsetek związanych z nieprawidłowym wystawieniem przez pozwaną spółkę faktur VAT, w wyniku czego jednostka dominująca nie mogła we właściwym czasie pomniejszyć kwoty zapłaconego podatku z tytułu należnego VAT.

Na dzień sporządzenia niniejszego śródrocznego sprawozdania finansowego jednostka dominująca prezentuje zmiany, które miały miejsce w przedmiocie sprawy spornej z Wärtsilä Finland Oy w stosunku do tych, które zostały zaprezentowane w ostatnim skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku. Prowadzone w okresie 9 miesięcy 2019 roku rozmowy z Klientem dotyczące wykonawstwa zastępczego nie doprowadziły do porozumienia. RAFAKO S.A. nie zgadza się z decyzją Klienta, uznając ją za bezzasadną i niezgodną z zapisami umowy, odrzucając w całości przedmiotowe roszczenie. Klient nie przedstawił żadnej dokumentacji związanej z szacowanymi przez Klienta kosztami wykonawstwa zastępczego w wysokości 3 527 tysięcy EUR. RAFAKO S.A. realizowało prace zgodnie z umową, w możliwym do wykonania zakresie, w oparciu o udostępnioną przez Klienta dokumentację techniczną i uzgodnienia odnośnie wpływu zmian projektowych na cenę kontraktową i harmonogram. Pismem z dnia 16 września 2019 roku Klient złożył oświadczenie o jednostronnym rozwiązaniu kontraktu powołując się na rzekome zaprzestanie realizacji części przedmiotu kontraktu przez RAFAKO S.A.

W dniu 16 września 2019 roku do Banku PKO BP wpłynęły żądania wypłaty z dwóch gwarancji bankowych na łączną kwotę 2 687 800,00 EUR. Złożenie przez Wärtsilä Finland Oy wniosku o wypłatę środków z gwarancji bankowych nie było poprzedzone skierowaniem jakiegokolwiek roszczenia finansowego w stosunku do RAFAKO S.A. Zdaniem RAFAKO S.A. przedmiotowe żądania wypłaty są nieuzasadnione.

W dniu 25 września 2019 roku Bank PKO BP S.A. dokonał wypłat z dwóch gwarancji. W związku z tym, że zabezpieczenie kontraktu było przedłożone w postaci dwóch gwarancji bankowych, z tego jedna wystawiona w ramach limitu LKW, uruchomiony został kredyt obrotowy w wysokości 8 297,7 tysiąca złotych w miejsce części sublimitu gwarancyjnego. Transakcja ta nie powinna mieć negatywnego wpływu na bieżącą sytuację finansową Grupy z racji posiadanych przez RAFAKO S.A. limitów w ramach LKW (z terminem obowiązywania LKW do 30 czerwca 2020 roku), w ciężar których zostaną rozliczone gwarancje należytego wykonania, wystawione przez PKO BP na rzecz Würtsilä.

RAFAKO S.A. kwestionuje roszczenia Klienta w całości, w związku z czym przygotowuje wniosek o postępowanie arbitrażowe. Wartość potrąconej gwarancji została ujęta w pozycji „Należności dochodzone na drodze sądowej”. Zarząd jednostki dominującej ocenia, że prawdopodobieństwo odzyskania tych środków jest wysokie, w związku z czym podjął decyzję o nieobejmowaniu spornych kwot odpisem aktualizującym.

23. Informacje o Zarządzie i Radzie Nadzorczej jednostki dominującej

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku oraz do dnia sporządzenia niniejszego skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego miały miejsce zmiany w składzie Zarządu jednostki dominującej.

W dniu 19 sierpnia 2019 roku w związku ze śmiercią Prezesa Jerzego Wiśniewskiego wygaśnięciu uległ jego mandat Prezesa Zarządu RAFAKO S.A.

W dniu 2 września 2019 roku Rada Nadzorcza dokonała następujących zmian w Zarządzie jednostki dominującej:

- odwołała Pana Jarosława Dusiło z funkcji Wiceprezesa Zarządu RAFAKO S.A.,
- powołała do Zarządu Spółki Pana Jerzego Ciechanowskiego i powierzyła mu stanowisko Wiceprezesa Zarządu,
- delegowała Przewodniczącą Rady Nadzorczej Panią Helenę Fic do czasowego pełnienia funkcji Prezesa Zarządu na okres trzech miesięcy.

Rada Nadzorcza podjęła również decyzję o rozpisaniu konkursu na stanowisko Prezesa Zarządu RAFAKO S.A.

W dniu 25 listopada 2019 roku akcjonariusz PBG S.A., wykonując uprawnienia osobiste zgodne ze Statutem jednostki dominującej, odwołał ze składu Rady Nadzorczej Panią Helenę Fic, w związku z czym przestała ona pełnić funkcję Prezesa Zarządu RAFAKO S.A., do której tymczasowo została oddelegowana przez Radę Nadzorczą.

W dniu 27 listopada 2019 roku miały miejsce zmiany w składzie Zarządu RAFAKO S.A.:

- Rada Nadzorcza powołała do Zarządu jednostki dominującej Pana Pawła Jarczewskiego i powierzyła mu stanowisko Prezesa Zarządu,
- Rada Nadzorcza delegowała członka Rady Nadzorczej Pana Jerzego Karney do czasowego pełnienia funkcji Członka Zarządu na okres trzech miesięcy.

Na dzień sporządzenia niniejszego skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego skład Zarządu przedstawia się następująco:

Paweł Jarczewski	- Prezes Zarządu
Agnieszka Wasilewska-Semail	- Wiceprezes Zarządu
Jerzy Ciechanowski	- Wiceprezes Zarządu
Jerzy Karney	- delegowany z Rady Nadzorczej do czasowego pełnienia funkcji Członka Zarządu

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2019 roku oraz do dnia sporządzenia niniejszego skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego miały miejsca zmiany w składzie Rady Nadzorczej RAFAKO S.A.

W dniu 25 listopada 2019 roku akcjonariusz PBG S.A., wykonując uprawnienia osobiste zgodne ze Statutem RAFAKO S.A., dokonał zmian w składzie Rady Nadzorczej jednostki dominującej:

- odwołał Panią Helenę Fic oraz Pana Dariusza Szymańskiego z funkcji członka Rady Nadzorczej,
- powołał w skład Rady Nadzorczej Spółki Pana Jerzego Karney oraz Pana Michała Maćkowiaka.

Na dzień sporządzenia niniejszego skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego skład Rady Nadzorczej przedstawia się następująco:

Małgorzata Wiśniewska	- Przewodnicząca Rady Nadzorczej
Jerzy Karney	- Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej delegowany czasowego pełnienia funkcji Członka Zarządu
Przemysław Schmidt	- Sekretarz Rady Nadzorczej (niezależny)
Krzysztof Gerula	- Członek Rady Nadzorczej (niezależny)
Michał Maćkowiak	- Członek Rady Nadzorczej
Adam Szyszka	- Członek Rady Nadzorczej (niezależny)
Michał Sikorski	- Członek Rady Nadzorczej

24. Transakcje z udziałem członków Zarządu i Rady Nadzorczej

W bieżącym okresie sprawozdawczym i porównywalnym okresie sprawozdawczym nie udzielono pożyczek członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Spółek wchodzących w skład Grupy.

W bieżącym okresie sprawozdawczym i porównywalnym okresie sprawozdawczym jednostki wchodzące w skład Grupy nie prowadziły żadnych transakcji z członkami Zarządów za wyjątkiem transakcji opisanych w nocie 25.

25. Transakcje z podmiotami powiązanymi

Podmioty powiązane z Grupą Kapitałową RAFAKO obejmują kluczowy personel kierowniczy, jednostki zależne wyłączone z obowiązku konsolidacji oraz pozostałe podmioty powiązane, do których Grupa zalicza podmioty kontrolowane przez Zarządy spółek. Do najważniejszych pozostałych podmiotów powiązanych Grupa zalicza spółki: PBG S.A. oraz PBG oil and gas Sp. z o.o.

Nierozliczone salda należności oraz zobowiązań zazwyczaj regulowane są w środkach pieniężnych. Informacje o zobowiązaniach warunkowych dotyczących podmiotów powiązanych zaprezentowano w nocie 21.

W okresie 9 miesięcy 2019 roku jednostka dominująca i jednostki zależne nie zawierały istotnych transakcji z podmiotami powiązanymi na innych warunkach niż rynkowe. Wszelkie transakcje z podmiotami powiązanymi są przeprowadzane na warunkach stosowanych przez Grupę w relacjach gospodarczych z podmiotami niepowiązanymi. Wynagrodzenie ustalane jest najczęściej w drodze przetargu, ustalane są standardowe warunki płatności. Podmiot powiązany musi zapewnić wykonanie usługi zgodnie z dokumentacją, udzielić gwarancji na określony czas oraz przedstawić zabezpieczenie w postaci finansowej gwarancji dobrego wykonania. Wobec podmiotów powiązanych obowiązują również standardowe kary umowne, zapisy zabezpieczające zachowanie tajemnicy, własności przemysłowej, ubezpieczenia kontraktu, działania siły wyższej i rozstrzygania ewentualnych sporów.

W okresie objętym sprawozdaniem finansowym ujęto następujące kwoty przychodów ze sprzedaży oraz należności od podmiotów powiązanych:

Przychody z działalności operacyjnej

<i>od 01.01.2019</i>	<i>od 01.01.2018</i>
<i>do 30.09.2019</i>	<i>do 30.09.2018</i>

Sprzedaż do:

Jednostki powiązane kapitałowo	1 881	3 883
Jednostki powiązane osobowo	94	133
RAZEM	1 975	4 016

	<i>Należności</i>	
	<i>30 września 2019</i>	<i>31 grudnia 2018</i>
<i>Sprzedaż do:</i>		
Jednostki powiązane kapitałowo	68 185	62 447
Jednostki powiązane osobowo	71	511
RAZEM	68 256	62 958

* w tym: obligacje od PBG S.A., które zostały opisane w notcie 11.11.1

W okresie objętym sprawozdaniem finansowym ujęto następujące kwoty zakupów oraz zobowiązań wobec podmiotów powiązanych:

	<i>Zakupy (koszty. aktywa)</i>	
	<i>od 01.01.2019</i>	<i>od 01.01.2018</i>
	<i>do 30.09.2019</i>	<i>do 30.09.2018</i>
<i>Zakup od:</i>		
Jednostki powiązane kapitałowo	51 138	26 428
Jednostki powiązane osobowo	13 310	21 040
RAZEM	64 448	47 468

	<i>Zobowiązania</i>	
	<i>30 września 2019</i>	<i>31 grudnia 2018</i>
<i>Zakup od:</i>		
Jednostki powiązane kapitałowo	1 743	415
Jednostki powiązane osobowo	9 245	3 738
RAZEM	10 988	4 153

26. Stanowisko Zarządu odnośnie możliwości zrealizowania wcześniej publikowanych prognoz

Grupa nie publikowała prognoz na 2019 rok.

27. Zwięzły opis istotnych dokonań lub niepowodzeń Spółki w trzecim kwartale 2019 roku

W dniu 24 lipca 2019 roku Spółka RAFAKO S.A. otrzymała od PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. pismo informujące o wyborze przez Zamawiającego oferty Spółki jako najkorzystniejszej w postępowaniu przetargowym pn. Wykonanie kompleksowej modernizacji Instalacji Odsiarczania Spalin na blokach nr 8-12 w PGE GiEK S.A. Oddział Elektrownia Bełchatów. Wartość oferty Spółki to 244 940 000 złotych netto (tj. 301 276 200 złotych brutto). W dniu 5 września 2019 roku Spółka podpisała z PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. umowę na „Wykonanie kompleksowej modernizacji Instalacji Odsiarczania Spalin na blokach nr 8-12 w PGE GiEK S.A. Oddział Elektrownia Bełchatów”. Termin na wykonanie przedmiotu umowy wynosi 28 miesięcy od dnia zawarcia umowy.

W dniu 17 września 2019 roku RAFAKO S.A. oraz jej spółka zależna E003B7 Sp. z o.o. rozpoczęli proces uzgodnień ze spółką Nowe Jaworzno Grupa TAURON Sp. z o.o. z siedzibą w Jaworznie, dotyczący zmiany treści postanowień umowy z dnia 17 kwietnia 2014 roku na budowę bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II – w zakresie kocioł parowy, turbozespół, budynek główny, część elektryczna i AKPiA bloku. Przedmiotem powyższych negocjacji jest przede wszystkim zmiana w zakresie Gwarantowanych Parametrów Technicznych Bloku nakierowana na poprawę parametrów emisji przez Blok do atmosfery niektórych szkodliwych substancji oraz w zakresie parametrów paliwa dopuszczonego do spalania w Bloku. Spółka wskazuje, że zgoda Zamawiającego na ewentualne rozszerzenie zakresu prac może mieć wpływ na całkowity harmonogram realizacji budowy Bloku i wartość kontraktu. Realizując kontrakt Spółka dostrzegła możliwości zagwarantowania, że po przeprowadzeniu określonych prac optymalizacyjnych, badań i analiz blok będzie spełniał wymogi w zakresie dopuszczalnych, na gruncie konkluzji dotyczących najlepszych dostępnych technik - tzw. konkluzji BAT („kBAT”), poziomów emisji wybranych szkodliwych substancji do środowiska, a także rozszerzenia pola paliwowego dla Bloku, to jest umożliwienia Zamawiającemu spalania paliwa o innych parametrach niż wskazane aktualnie w Kontrakcie, przy zachowaniu norm ochrony środowiska wynikających z kBAT. Wskazane zmiany w zakresie parametrów technicznych Bloku mają doprowadzić do zmniejszenia obciążania środowiska naturalnego niektórymi niepożądanymi pierwiastkami, co jest korzystne zarówno dla Zamawiającego, jak również dla pozostałych interesariuszy Zamawiającego. Z kolei zwiększenie pola paliwowego otworzy Zamawiającemu nowe możliwości pozyskania paliwa na rynku, zmniejszając jednocześnie ryzyko związane z ewentualnym deficytem podaży węgla zawartego w kontraktowym polu paliwowym. Tym samym, Zamawiający uzyska nowe możliwości kontraktowania paliwa pod względem handlowym.

Jednocześnie Spółka wskazuje, iż część z działań optymalizacyjnych, mających pozwolić na spełnienie przez Blok w trakcie Pomiarów Gwarancyjnych nowych/zmienionych Gwarantowanych Parametrów Technicznych Grupy B może być wykonana wyłącznie po przekazaniu Bloku do eksploatacji, to jest na pracującym obiekcie i będzie się to wiązać z koniecznością znaczącego zaangażowania personelu wykonawcy Kontraktu i części jego podwykonawców.

28. Akcjonariusze posiadający co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na WZ RAFAKO S.A., jednostki dominujące na dzień przekazania niniejszego śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Nazwa podmiotu	Liczba akcji (w sztukach)	Liczba głosów wynikających z posiadanych akcji	Udział w kapitale zakładowym	Procentowy udział w ogólnej liczbie głosów na WZA
PBG S.A., Multaros Trading Company Ltd. oraz Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych zgodnie z porozumieniem z dnia 24 października 2017 r. o którym mowa w art. 87 ust. 1 pkt 6) Ustawy o Ofercie Publicznej(*), w tym:				
- PBG S.A.(*)	55 081 769	55 081 769	43,22%	43,22%
- Multaros Trading Company Limited (spółka zależna od PBG S.A.)(*)(***)	7 665 999	7 665 999	6,02%	6,02%
- Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych zarządzany przez PFR TFI S.A. (**)	34 800 001	34 800 001	27,31%	27,31%
Pozostali	12 615 769	12 615 769	9,90%	9,90%
	72 350 229	72 350 229	56,78%	56,78%

(*) stan akcji na podstawie zawiadomienia od PBG i Multaros z dnia 28 grudnia 2017 roku.

(**) stan akcji na podstawie zawiadomienia Funduszu Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych z dnia 3 stycznia 2018 roku,

(***) Multaros Trading Company Ltd. jest spółką zależną PBG S.A. w związku z czym spółka RAFAKO S.A. („Spółka”) jest pośrednio kontrolowana przez PBG, która posiada łącznie, bezpośrednio i pośrednio, 42.466.000 akcji Spółki stanowiących 33,32% kapitału zakładowego Spółki i uprawniających do wykonywania 33,32% głosów ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Spółki,

29. Zestawienie zmian w stanie posiadania akcji RAFAKO S.A. lub uprawnień do nich (opcji) przez osoby zarządzające i nadzorujące jednostek należących do Grupy Kapitałowej objętych konsolidacją, zgodnie z posiadanymi przez RAFAKO S.A. informacjami, w okresie od przekazania poprzedniego sprawozdania finansowego

Zgodnie z posiadanymi przez RAFAKO S.A. informacjami, wg stanu na dzień sporządzenia niniejszego raportu, stan akcji RAFAKO S.A. będących w posiadaniu członków władz Spółek wchodzących w skład Grupy objętych konsolidacją przedstawia się następująco:

	Nazwa spółki	Stan na 30.09.2019	Zwiększenia stanu posiadania	Zmniejszenia stanu posiadania	Stan na 29.11.2019
Osoba zarządzająca					
Agnieszka Wasilewska- Semail – Wiceprezes Zarządu	RAFAKO S.A.	60 245	–	–	60 245
Jarosław Dusiło * Wiceprezes Zarządu	RAFAKO S.A.	44 000	–	–	–
Osoba nadzorująca					
		–	–	–	–

* w dniu 2 września 2019 roku Rada Nadzorcza odwołała Pana Jarosława Dusiło z funkcji Wiceprezesa Zarządu Spółki, co zostało opisane w nocie 23

30. Czynniki mające istotny wpływ na wyniki do uzyskania w czwartym kwartale 2019 roku

- Możliwość zmiany wysokości szacunków kosztów dotyczących realizowanych kontraktów, m.in. w następstwie prowadzonej kontraktacji zakupu wyrobów i usług, które mogą wpłynąć „in plus” lub „in minus” na wynik do rozpoznania po 30 września 2019 roku;
- Wystarczalność utworzonych rezerw i odpisów dotyczących realizowanych kontraktów;
- Ryzyko wystąpienia konieczności utworzenia rezerw na kary kontraktowe za nieterminową realizację lub za niedotrzymanie gwarantowanych parametrów technicznych niektórych kontraktów;
- Możliwość poniesienia ewentualnych kosztów napraw, remontów, modernizacji w umownym okresie gwarancyjnym nieobjętych utworzoną rezerwą na naprawy gwarancyjne;
- Kształtowanie się kursu złotego do EUR, bowiem znaczące zmiany kursu euro mogą mieć istotny wpływ na zmianę rentowności realizowanych kontraktów denominowanych w EUR;
- Ryzyko związane z niezyskaniem niezbędnych gwarancji finansowych umożliwiających pozyskanie i realizację kontraktów.

31. Wybrane dane finansowe przeliczone na EUR

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym, do przeliczenia wybranych danych finansowych zastosowano następujące średnie kursy wymiany złotego w stosunku do EUR, ustalane przez Narodowy Bank Polski:

- kurs obowiązujący na ostatni dzień okresu sprawozdawczego: 30.09.2019 roku: 4,3736 PLN/EUR, 31.12.2018 roku: 4,3000 PLN/EUR,
- średni kurs w okresie, obliczony jako średnia arytmetyczna kursów obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca w danym okresie: 01.01 - 30.09.2019: 4,3022; PLN/EUR, 01.01 - 31.12.2018: 4,2617 PLN/EUR,

Najwyższy i najniższy kurs obowiązujący w każdym okresie kształtował się następująco : 01.01 - 30.09.2019: 4,3891/4,2406, PLN/EUR, 01.01 - 31.12.2018: 4,3978/4,1423 PLN/EUR.

	30 września 2019 roku w tysiącach złotych	31 grudnia 2018 roku	30 września 2019 roku w tysiącach EUR	31 grudnia 2018 roku
Sprawozdanie z sytuacji finansowej				
Aktywa	1 283 823	1 357 521	293 539	315 703
Zobowiązania długoterminowe	81 819	69 531	18 707	16 170
Zobowiązania krótkoterminowe	804 107	690 655	183 855	160 617
Kapitał własny	397 897	597 335	90 977	138 915
Kurs PLN / EUR na koniec okresu			4,3736	4,3000

Podstawowe pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej, sprawozdania z wyniku oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych, przeliczone na EURO, przedstawia poniższa tabela:

	od 01.01.2019 do 30.09.2019 w tysiącach złotych	od 01.01.2018 do 30.09.2018	od 01.01.2019 do 30.09.2019 w tysiącach EUR	od 01.01.2018 do 30.09.2018
Sprawozdanie z całkowitych dochodów				
Przychody ze sprzedaży	817 744	883 216	190 076	207 861
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	(214 023)	33 431	(49 747)	7 868
Zysk (strata) przed opodatkowaniem	(214 177)	35 495	(49 783)	8 354
Zysk (strata) netto przypadający jednostce dominującej	(199 255)	21 671	(46 315)	5 100
Zysk na akcję (PLN)	(1,57)	0,18	(0,36)	0,04
Średni kurs PLN / EUR w okresie			4,3022	4,2491
Sprawozdanie z przepływów pieniężnych				
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	(19 858)	(64 999)	(4 616)	(15 297)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	1 187	1 621	276	381
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	7 406	7 354	1 721	1 731
Zmiana netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	(11 265)	(56 024)	(2 618)	(13 185)
Średni kurs PLN / EUR w okresie			4,3022	4,2491

32. Wynagrodzenia członków Zarządu i Rady Nadzorczej jednostki dominującej oraz spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządów, Rad Nadzorczych jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2019 roku przedstawiało się następująco:

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie wypłacone w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
RAFAKO S.A. – jednostka dominująca			
Zarząd	1 460	–	67
Rada Nadzorcza	682	–	464
PGL-DOM Sp. z o.o. – jednostka zależna			
Zarząd	81	43	–
Rada Nadzorcza	152	–	–
RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o. – jednostka zależna			
Zarząd	419	150	–
Rada Nadzorcza	140	271	–
ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o. – jednostka zależna pośrednio			
Zarząd	532	–	8
Rada Nadzorcza	52	–	–
E001RK Sp. z o.o. – jednostka zależna			
Zarząd	126	–	–
Rada Nadzorcza	–	–	–
E003B7 Sp. z o.o. – jednostka zależna			
Zarząd	1 227	891	–
Rada Nadzorcza	818	720	–
RENG – NANO Sp. z o.o. – jednostka zależna			
Zarząd	162	–	–
Rada Nadzorcza	–	–	–

33. Portfel zamówień

Wartość portfela zamówień Grupy Kapitałowej RAFAKO na dzień 30 września 2019 wynosiła około 3,2 miliarda złotych. Największą część stanowi projekt Jaworzno – 0,7 miliarda złotych, z czego 0,1 miliarda złotych pozostało do realizacji przez jednostkę dominującą, a 0,6 miliarda złotych poprzez spółkę celową SPV Jaworzno. Portfel zamówień nie uwzględnia kontraktu w Opolu (3,2 miliarda złotych przypadające na jednostkę dominującą zostało podzleczone w całości podmiotowi spoza Grupy Kapitałowej RAFAKO z czego do wykonania zostało 0,1 miliarda złotych).

	PORTFEL ZAMÓWIEŃ w mln PLN		Realizacja w latach		
	stan na 30 września 2018	stan na 30 września 2019	X-XII 2019	2020	po 2020
RAFAKO	2 167	2 401	665	1 343	393
SPV Jaworzno	617	616	241	375	–
Pozostałe	62	20	15	5	–
RAZEM	3 160	3 037	921	1 723	393

Informacje dotyczące wartości portfela zamówień Grupy Kapitałowej RAFAKO zostały zaprezentowane w niniejszym dokumencie z zastrzeżeniem następujących założeń:

- wartość ta stanowi zagregowaną wartość wynagrodzeń Grupy Kapitałowej RAFAKO, wskazanych w poszczególnych kontraktach, które zostały zawarte przez Spółki Grupy Kapitałowej do dnia 30 września 2019 roku; nie uwzględnia ona kontraktów planowanych, ale jeszcze nie zawartych, natomiast uwzględnia kontrakty podpisane warunkowo;
- wartość portfela zamówień została wskazana na dzień 30 września 2019 roku; ostateczne przychody z kontraktów oraz okresy ich realizacji zależą od wielu czynników, w tym niezależnych od Grupy Kapitałowej RAFAKO.

34. Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego

Po zakończeniu okresu sprawozdawczego nie miały miejsca zdarzenia, które miałyby istotny wpływ na wynik finansowy Grupy.

W dniu 14 października 2019 roku Zarząd RAFAKO S.A. podjął uchwałę w sprawie utworzenia oddziału Spółki w Solcu Kujawskim. Na podstawie tej uchwały Zarząd Spółki postanowił m. in.: wyodrębnić w strukturze organizacyjnej Spółki Oddział, jaki zostanie utworzony na bazie majątku, którego przedmiotem działalności będzie produkcja oraz sprzedaż pojazdów o napędzie elektrycznym, jak również świadczenie usług projektowych oraz prac badawczo– rozwojowych w tym zakresie. Oddział Spółki będzie działał pod firmą RAFAKO S.A. Oddział w Solcu Kujawskim, zaś adresem siedziby Oddziału będzie: ul. Haska 3, 86-050 Solec Kujawski.

W dniu 17 października 2019 roku Spółka działając poprzez podmiot zależny – spółkę E003B7 Sp. z o.o. oraz spółka Nowe Jaworzno Grupa TAURON Sp. z o.o. zakończyły proces kluczowych uzgodnień dotyczących zmiany treści postanowień umowy z dnia 17 kwietnia 2014 roku. na budowę bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II – w zakresie kocioł parowy, turbozespół, budynek główny, część elektryczna i AKPiA bloku. W wyniku negocjacji uzgodniono, że w ramach kontraktu zostaną wykonane dodatkowe zadania, m.in. zostanie dostarczona dodatkowa warstwa katalizatora i instalacji dozowania addytywu do instalacji odsiarczania spalin w celu redukcji emisji rtęci oraz zostanie zwiększone pole paliwowe, umożliwiające spalanie szerszego asortymentu węgla. Dodatkowo Konsorcjum po oddaniu bloku do eksploatacji przeprowadzi działania optymalizacyjne mające na celu weryfikację spełniania przez blok zmienionych parametrów technicznych. Wdrożenie powyższych zmian pozytywnie wpłynie na parametry techniczno-środowiskowe bloku, jak również umożliwi optymalizację kosztową w trakcie jego eksploatacji. Dodatkowo, dzięki rozszerzeniu zakresu prac możliwe będzie obniżenie poziomu emisji przez przedmiot Kontraktu szkodliwych substancji do środowiska, a rozszerzone pole paliwowe umożliwi Grupie TAURON większą elastyczność kontraktacji węgla.

Mając na uwadze powyższe, strony uzgodniły, iż niezbędne będzie zawarcie aneksu do kontraktu, w szczególności dotyczącego jego wartości oraz harmonogramu realizacji budowy. W wyniku negocjacji, strony ustaliły, że cena netto określona w kontrakcie zostanie zwiększona o kwotę 52 308 355,89 złotych, a termin na podpisanie protokołu Przekazania Bloku do Eksploatacji nastąpi w terminie najpóźniej do 69 miesięcy i 15 dni licząc od daty zawarcia kontraktu, nie później jednak niż do dnia 31 stycznia 2020 roku. Wprowadzenie zmian do kontraktu objętych negocjacjami wymaga stosownych zgód korporacyjnych i ewentualnie zgód innych podmiotów.

W dniu 25 listopada 2019 roku miały miejsce zmiany w składzie Zarządu oraz Rady Nadzorczej jednostki dominującej, co zostało szerzej opisane w nocie 24 niniejszego skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

35. Zatwierdzenie do publikacji

Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało zatwierdzone do publikacji w dniu 29 listopada 2019 roku uchwałą Zarządu RAFAKO S.A. z dnia 29 listopada 2019 roku.

Podpisy:

Paweł Jarczewski	Prezes Zarządu	.....
Agnieszka Wasilewska-Semail	Wiceprezes Zarządu	.....
Jerzy Ciechanowski	Wiceprezes Zarządu	.....
Jerzy Karney	p.o. Członka Zarządu	.....
Jolanta Markowicz	Główny Księgowy	.....